

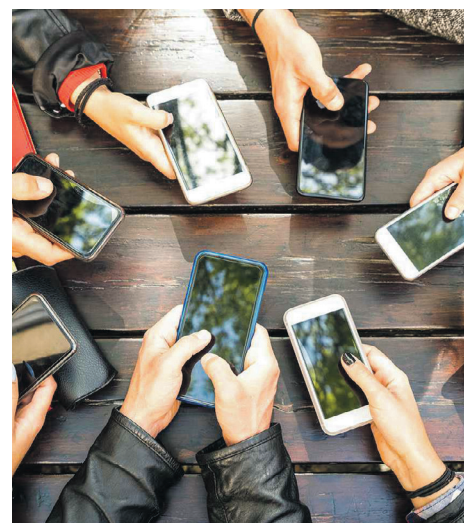
**NOVÁ TECHNIKA
PRE OBEC**

strana 4

**ĽUPČIANSKY MAJSTER
OPASKOV**

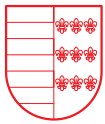
strana 22-23

**NÁVRAT K REÁLNYM
VZŤAHOM**

strana 30-31

Milí spoluobčania, čitatelia Ľupčasopisu, ilustračná fotka k tomuto úvodníku hovorí jasnou rečou: prichádza leto. Odplávame od bežných starostí. Tešíme sa na mimoriadne luxusné obdobie relaxu, ničnerobenia a spoznávania.

Obec a ľudia v nej počas prvého polroka nezaháľali. Zapojili sa do mnohorakých aktivít. Postarali sa o chvíle výnimočné a sviatočné. Okrem toho však žili aj bežnými starosťami a takpovediac “servisom”, ktorý každá slušná obec potrebuje. Nikdy neuškodí upratať si alebo zveladiť spoločný priestor.

Letné vydanie Ľupčasopisu dokumentuje jednu dôležitú vec. Aktívny život dediny nie je iba záležitosťou starostu alebo úradu. Každú chvíľu sa aktivizujú mnohí ďalší ľudia, ktorí prostredníctvom miestnych organizácií či podujatí venujú svoj čas, energiu a tvorivosť spoločnej veci. Vychádzajú zo svojich domov a egoizmu. Nezostávajú izolovaní vo vlastnom pohodlí, ale riskujú. Možno sa kde-tu niečo nevydarí, ale najdôležitejšou zostáva dobrá vôľa.

V letnom čísle Ľupčasopisu okrem pravidelných podujatí predstavujeme práve tých, ktorí sa o svoj talent delia. Upozorňujeme na miestnych chovateľov, ktorí doteraz ešte nedostali priestor. V rozho-

vore sa o svojej práci rozhovori Janko Kúkol. Ten je známy z každoročného jarmoku a aj pri iných príležitostiach výborne reprezentuje obec.

Pravidelné Slovo lekára je teraz nahradené Slovom psychologičky a logopédky. Obe dámy vo svojich textoch dokazujú, že riziká dneška sú výrazné, a tak je ešte viac ako doteraz dôležitá starostlivosť o naše vzťahy, zdravie a schopnosť komunikovať. Psychologička Radka Golianová účasťou vo workshopoch organizovaných v Základnej škole ukázala, že duševné zdravie a dobré vzťahy v rodinách sú dnes nevyhnutnosťou, bez ktorej doslova zahynieme.

Letné číslo Ľupčasopisu je pozvaním. Nič nekončí, pokračujeme ďalej. A hoci by aj chýbali peniaze a dokonalosť alebo organizačná zručnosť, vždy nám zostane možnosť ponúknuť dobrú vôľu. Prajeme krásne leto a bohatú jeseň.

A pred Vianocami opäť dočítania.

za redakčnú radu

Ľubomír Jaško
foto Miroslav Mydlo

Milí spoluobčania, začína leto a pred vami sa otvára letné číslo našich obecných novín. V ostatnom čísle Ľupčasopisu som z pohľadu úsilia a činnosti obce ubehnuté obdobie pomenoval ako obdobie projektové alebo aj obdobie snahy zmeniť sny a ciele na realitu.

Čakanie na rozhodnutia

Veľké investičné plány zostávajú v platnosti. Prioritou obce je získanie dotácie a úveru zo ŠFRB na nájomné bytovky a získanie dotácie na kanalizáciu a ČOV. Pri bytovkách sme sa rozhodli ísť cestou získania dotácie z Ministerstva dopravy SR v kombinácii s výhodným úverom zo Štátneho fondu rozvoja bývania.

Mohli sme si vybrať proces získania komerčného úveru a zadlžiť obec. Ďalšou možnosťou bola cesta developerských projektov procesne jednoduchších. Tak to robia iné obce. Naša voľba je pre obec lacnejšia, efektívnejšia s víziou budovania hodnôt a vecí verejných v obci.

To isté sa týka aj dotácie na kanalizáciu a ČOV. Vyzerá to, akoby som stále len sľuboval a hovoril o plánoch. Plánovanie je dôležité a viditeľné výsledky ešte viac. Preto stále pracujeme. Avšak nie všetko záleží od našej snahy a úsilia. V oboch prípadoch sme zvládli administratívne náročný proces podávania žiadostí. Musím konštatovať, že aj v tom sa lepšie.

S dotáciami aj zo svojho

Svedčí o tom schválenie dotácie na zakúpenie traktora, o čom som vás informoval už v predchádzajúcom čísle Ľupčasopisu. Prednedávnom bola obci schválená dotácia na opatrovateľskú službu a taktiež na prídavné zariadenia k traktoru. Podali sme žiadosti o dotáciu na zateplenie budovy obecného futbalového klubu, ktorá prešla prvou etapou hodnotenia. Taktiež

sa uchádzame o dotáciu na zelenú infraštruktúru obce – výsadbu zelene.

Nie všetky obecné aktivity sú však financované

z dotačných programov. Výsledkom dobrého hospodárenia obce je zakúpenie kosačky a menšieho traktora pre malé obecné služby. Zrekonštruovali sme existujúce zástavky prímestskej autobusovej dopravy a zrealizovali nové v jednotnom vizuále, ktorý je výsledkom úspešného workshopu Architekti komunity. Skončili sme rekonštrukciu základnej školy s materskou školou. Dokončujeme postupne areál.

Plánujeme sa pustiť do rekonštrukcie cintorína. Vytvoríme tak dôstojnejšie miesto odpočinku pre našich zosnulých. Čaká nás rekonštrukcia kotolne v Karite. Vysporiadali sme pozemky pod cestou do Liptovských Sliačov.

Pre krajsiu Ľupču

Okrem vyššie spomenutých plánov a čakania na schválenie veľkých projektov robíme všetko preto, aby naša Ľupča bola lepším a krajším miestom pre život. Preto sa snažíme robiť malé viditeľné zásahy v obci.

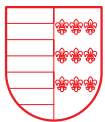
Sú nimi napríklad rekonštrukcia chodníka na moste pri horných potravinách. Čaká nás aj rekonštrukcia chodníka na moste pri Elbertovom dome. Treba spomenúť i opravu odvodnenia parkoviska pri Kultúrnom dome a na Kráľovciach, drobnú výsadbu a úpravu verejných priestranstiev či opravu zábradlí na mostoch aj mostíkoch.

Každá - hoci aj tá najmenšia - zmena je cestou k lepšiemu.

Prajem nám všetkým krásne prežitie leta.

Baldžer
Ladislav

NOVÁ TECHNIKA PRE OBEC

Finančné zdroje na kúpu traktora (Kubota M5092) a prídavných zariadení vo výške 80.000,- eur sme získali vďaka úspešnému projektu, ktorý sme podali na Environmentálny fond. Spoluúčasť obce na kúpu traktora bola 6.800,- eur.

Veríme, že nám bude dobre slúžiť a prispeje k našej lepšej sebestačnosti pri prácach v obci. V súčasnosti je podaný aj ďalší projekt na prídavné zariadenia (šípová radlica, mulčovač, zametacia kefa s kropením). Aj vďaka tomu vykonáme čo najviac prác v obci vo vlastnej réžii.

AKO SME VOLILI

**Prezidentské voľby, 2. kolo,
5. apríl 2024.**

Volebná účasť: 68,1 %

Ivan Korčok: 311 hlasov / 42,95%

Peter Pellegrini: 413 hlasov / 57,04%

**Voľby do Európskeho parlamentu,
8. jún 2024**

Volebná účasť: 35 %

PS - 35,6 % (136 hlasov), Smer - 16,5 % (63), Republika -10,7 % (41), Hlas - 17 % (65), KDH - 3,4 % (13), SaS - 4,5 % (17), Demokrati - 7,1 % (27), Slovensko - 1,3 % (5), SNS - 1 % (4), iná 2,9 % (11).

SPOMIENKA NA OSLOBODENIE OBCE

Pri príležitosti výročia oslobodenia obce zaznelo v miestnom rozhlase pásmo pripravené obecným úradom a žiakmi ZŠ. Zaznel v ňom aj príhovor predsedu ZO SZPB Pavla Murtina.

S vďakou a úctou

Pripomenul, že naša obec bola oslobodená vojskami 18-tej armády 4. ukrajinského frontu, do ktorého bol včlenený aj 1. čs. armádny zbor.

V príhovore vyjadril vďaka všetkým ľuďom, ktorí sa podieľali na porážke nacizmu a fašizmu. Vyzdvihol tých, ktorí pri oslobodzovaní našej obce a krajiny priniesli najvyššiu obeť. „S pietou si spomíname na šesťdesiat tisíc vojakov Červenej armády, desať tisíc rumunských vojakov a viac ako dva a pol tisíc vojakov 1. čs. armádneho zboru v ZSSR, ktorí padli pri oslobodzovaní našej krajiny. Zároveň je našou povinnosťou nikdy nezabudnúť na nesmiere

utrpenie, bolesť a skazu, ktoré ľudia v Európe a bezmála po celom svete zažívali počas najväčšieho vojnového konfliktu v dejinách ľudstva.“

Upozornil, že obdobie druhej svetovej vojny a vzniku vojnového slovenského štátu bolo skúškou charakteru, osobnej statočnosti a mravných princípov. „V tejto skúške mnohí zlyhali, podľahli ideológii fašizmu a národného socializmu, poklonkovali sa pred zdanlivo neporaziteľnou Treťou ríšou, kolaborovali s ňou a poslušne plnili všetky jej rozkazy.“

Ladislav Balážec

INOVÁCIA ŽILINSKÉHO KRAJA 2023

Regionálna inovácia – finalisti

SimEdu – Simulačno-Edukačné centrum Slovenského Červeneho kríža SČK, Územný spolok Žilina

Architekti komunity – Architektonický workshop Obec Partizánska Ľupča

Ovčín – športové a kultúrne centrum Ovčín, s.r.o.

Rovnosť príležitostí: Voľnočasové aktivity pre ľudí so zdravotným znevýhodnením Úsmev prosím!

PREDSUDKY

Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne

ŠTÁTNA
OCHRANA PRÍRODY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ako sa správať v oblastiach s výskytom medveďa hnedého (*Ursus arctos*)

Ako sa vyhnúť stretu

- Pri plánovaní návštevy miest, kde je pravdepodobný výskyt medveďa hnedého, je dôležité dodržiavať niekoľko bezpečnostných zásad. Nikdy by ste nemali chodiť na takéto miesta osamote, je lepšie pohybovať sa v skupine a udržiavať blízky kontakt so všetkými členmi skupiny.
- Plánujte svoju návštevu tak, aby ste vyrážali a vracali sa počas denného svetla, nie počas súmraku alebo svitania, keď sú medvede najaktívnejšie. Počas návštevy takýchto lokalít komunikujte a buďte hluční, dajte o sebe vedieť, napríklad hudbou alebo rádiom. Tento neprírodný hluk upozorní medvede na vašu prítomnosť a pomôže predísť nečakaným stretnutiam.

► Pamätajte, čím menej prehľadný je terén, tým väčšia je šanca na stret s medvedom. Ak terén neumožňuje dostatočný rozhľad, postupujte pomaly, vytvárajte hluk a buďte obozretní. Je dôležité, aby medveď vedel o Vašej prítomnosti a mal dostatok času na to, aby mohol prerušiť svoju aktivitu a bezpečne sa vzdialil.

► Vždy sledujte pobytové znaky ako sú stopy, trus, medvedie stromy a vyhýbajte sa oblastiam, kde sú takéto znaky viditeľné, najmä ak sú čerstvé. Pri náleze kadáveru je potrebné okamžite opustiť lokalitu.

Čo robiť pri strete

- Ak zbadáte medveďa na veľkú vzdialenosť, napríklad na protihľadnom svahu, je najlepšie sa pomaly vrátiť späť tým smerom, odkiaľ ste prišli.
- V prípade stretnutia s medvedom na bližšiu vzdialenosť je dôležité zachovať pokoj. Dajte medvedovi vedieť o svojej prítomnosti tým, že sa mu prihovoríte kludným hlasom. Vyhýbajte sa očnému kontaktu, ale pozorujte čo robí medveď. Nestráčajte ho z dohľadu a cúvajte späť tým smerom, odkiaľ ste prišli. Nerobte prudké pohyby, neotáčajte sa k medvedovi chrbtom a nebežte.
- Ak narazíte na medvedicu s medvediatami, nikdy sa nepokúšajte vstúpiť do priestoru medzi medvedicou a jej mláďatá. Ak sa ocitnete v takejto situácii, nestráčajte medvedicu z dohľadu a pomaly sa od nej vzdalujte, cúvajte.
- V situáciách kedy sa stretnete s medvedom, je dôležité na medveďa neútočiť (nehádzať skaly alebo iné predmety), nesprávať sa agresívne, nerobiť prudké pohyby, neotáčať sa mu chrbtom, nepozerať mu priamo do očí a neutekať pred ním. Správajte sa tak, aby medveď nevyhodnotil situáciu ako rízkovú a nezačal sa brániť.

Čo robiť pri útoku

- V prípade, že sa ocitnete v situácii, keď na vás medveď zaútočí, je dôležité vedieť, ako správne reagovať. Medvede sú silné zvieratá, ktoré môžu ľahko zraniť alebo zabiť človeka. Je nevyhnutné mať pripravený plán a vedieť, ako postupovať. Ak máte k dispozícii medvedí sprej, použite ho. Medvedí sprej je navrhnutý tak, aby medveďa odradil a poskytol vám čas na ústup. Ak nemáte sprej, existuje aj iná stratégia, ktorú môžete použiť. Priláčajte sa tvárou k zemi, chráňte si hlavu a krk rukami. Nehybne zostaňte ležať až do odchodu medveďa.
- V žiadnom prípade sa nepokúšajte bojovať s medvedom. Aj keď sa môžete cítiť ohrození, pokus o boj by mohol situáciu len zhoršiť. Medvede sú oveľa silnejšie a rýchlejšie ako ľudia a pokus o boj by pravdepodobne skončil vážnym zranením alebo smrťou.
- Tieto odporúčania môžu zvýšiť Vaše šance prežiť útok medveďa, ale vždy je najlepšie vyhnúť sa oblastiam, kde sa medvede často vyskytujú. Pamätajte, že najlepšou ochranou je prevencia. Vždy rešpektujte divokú prírodu a jej obyvateľov.

Mapa pôsobnosti jednotlivých zásahových tímov

- +421 903 201 978 – Zásahový tím Sever
- +421 903 201 879 – Zásahový tím Juh
- +421 910 658 615 – Zásahový tím Západ
- +421 910 406 581 – Zásahový tím Podpoľanie
- +421 910 406 418 – Zásahový tím Ponitrie

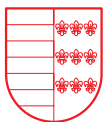
ZÁSAH VÝ TÍM
PRE MEDVEĎA HNEDEHO

www.sopsr.sk   www.facebook.com/sopsr.sk
www.instagram.com/statna_ochrana_prirrody_sr/

Viac informácií
nájdete na

© Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

NOVOROČNÝ KONCERT LUCIE BENCÚROVEJ

2. januára 2024 opäť zavítala do Partizánskej Ľupče všetkým nám už dobre známa flautistka Lucia Bencúrová.

Umelecká krása a elegancia

V zaplnenom evanjelickom chráme odzneli skladby Edvarda Griega, Antonína Dvořáka, Pavla Vaculíka, Carlosa Garde-

la, Eugena Suchoňa, Fryderica Chopina. Tento-krát ju doprevádzali umelkyne Andrea Gärtnerová (klavír) a Anna Vlčeková (violončelo). Milovníkom vážnej hudby zaplesalo srdce pri profesionálnom prednese skladieb uvedených autorov. Záver koncertu patril pásmu kolied čo prítomní ocenili búrlivým potleskom.

Evanjelický kňaz Ján Molčan poďakoval umelkyniam slovami: „Nádherný novoročný koncert v našom evanjelickom chráme Božom v Partizánskej Ľupči. Vysoko profesionálny umelecko-kultúrny zážitok sa striedal s eleganciou umelkýň. Vykúzlili slávnostnú atmosféru, ktorá umocňuje sviatočné obdobie. Veľká vďaka, že skutočné hviezdy máme na Liptove. Milé umelkyne, bol to nádherný zážitok. Veľká vďaka za váš talent, profesionalitu a eleganciu.“

NA TRI KRÁLE S RADOSŤOU V SRDCI

V rímsko-katolíckom sa 6. januára 2024 konal Trojkráľový koncert S radosťou v srdci. Bohaté zastúpenie na koncerte mali hlavne folklórne súbory z okolitých obcí.

Koncert s benefičným presahom

V programe vystúpili spevokol z Liptovského Michala, Fertušky Liptovské Sliače,

FS Chabenec z Dúbravy, dychová hudba Lúžňanka, Sliačanská Sedmička, Ľubomír Lauko a vnúčik Jakub, Liptovskí heligonkári, Lucia Bencúrová – flauta, Monika Pašková – klavír.

Málokterá krajina má tak bohaté a rozmanité spektrum ľudového obliekania ako Slovensko, a tak sa popri hodnotnom

umeleckom zážitku zaplnený rímsko-katolícky kostol mohol tešiť aj z prezentácie nádherných liptovských krojov účinkujúcich súborov.

Výťažok z dobrovoľného vstupného bol darovaný na obnovu kostolíka Sedembolestnej Panny Márie v Partizánskej Ľupči. Veľké poďakovanie patrí organizátorke tohto vydareného podujatia Márii Paškovej.

Miroslav Migaľa

OD FAŠIANGU PO VEĽKÝ PIATOK

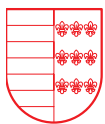

V tradičnom fašiangovom sprievode deti aj dospelí v maskách za hudobného sprievodu prešli niekoľko ulíc obce. Navštívili a potešili seniorov v Karite. Následne sa presunuli na námestie, kde už čakali zabijačkové špeciality (vdďaka šikovným mäsiarom z Mäsko Partizánska Ľupča).

V kultúrnom dome prebehla rozlúčka s veselím a začiatok pôstu pochovaním basy. O scenár, prípravu, nacvičenie programu s deťmi sa postarala Jana Bartánusová.

Ekumenická krížová cesta na Veľký piatok opäť spojila veriacich oboch vyznaní. Spolu a s nádejou na veľkonočnú radosť sa modlili za všetkých trpiacich.

POĎAKOVANIE MAMÁM

Druhá májová nedeľa aj tento rok patrila mamičkám a ich sviatku. Milou tradíciou pre mamičky našich žiakov je slávnostná akadémia v kultúrnom dome, ktorú aj tento rok pripravili spolu so svojimi pani učiteľkami.

Pri rodinnom albume

V prvej časti programu vystúpili deti z materskej škôlky v sprievode svojich obetavých pani učiteliek. Zarecitovali, zaspievali a zatancovali na ľudovú aj modernú nôtu.

Po veselom daždi z papierovej konfety a veľkom potlesku prišli na rad školáci. Syn (Matúš Juráš) si spolu s mamou (Terezou Švecovou) po jej príchode z práce prezeral rodinný album fotiek a spoločne spomínali na časy, keď striedali krúžky jeden za druhým, pretože v žiadnom dlho nevydržal. Hral divadlo, florbal, ale chodiť na tanečnú a do folklórneho súboru už nechcel, lebo tam boli samé baby. A pri každej spomienke sa predstavili žiaci so svojim navččeným číslom.

Cindrušku zatancovali dievčatá 1. – 3. triedy,

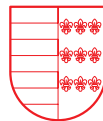

ktoré navštevovali ZUŠ Ľ. Fullu. Herci a herečky z rôznych tried zahrali rozprávku o Červenej Čiapočke, druháci predviedli ukážku florbalu, staršie dievčatá zatancovali moderne, v pásme poézie zarecitovali a zaspievali štvrtáci, Saška zahrála na flaute, Filip a Michal na klavíri, ôsmaci pospíkovali po anglicky a na záver, všetci účinkujúci spoločne zaspievali mamičkám pieseň od Mira Jaroša Nič nie je lepšie.

Každá bola obdarovaná voňavým karafiátom a kto mal chuť, mohol si kúpiť niečo sladké v školskej cukrárni „Mňamky od Ľupčianskej mamky“. Zároveň týmto ďakujeme ochotným darcom za príspevky v podobe chutných koláčov a zákuskov. Všetci, ktorí si ich zakúpili, finančne podporili našich žiakov.

Anna Ganobjaková
foto Martin Sprušanský

MÁJ V LUPČI

Sobota 18. mája patrila skrúšľovaniu a upratovaniu obce. Do zveľadovania a čistenia verejných priestranstiev sa zapojili mnohí občania, hasiči aj členovia miestnych organizácií. Ukázali, že im na obci a jej kráse záleží.

Lupčiansky Majáles 25. mája ponúkol bohatý program deťom aj večerný program ich rodičom. Nechýbalo maľovanie na tvár a zábavné disciplíny. V plnej paráde a zbroji sa predviedli miestni hasiči.

foto: Ľubomír Jaško a Lenka Veľková

foto Martin Sprušanský

Jánska vatra priniesla výnimočnú atmosféru. Magický večer bol plný hudby, pohybu a očakávaní, čo prinesie leto.

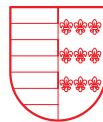
L'UPČA PRED LETOM

Dozneli bojové bubny, vyhasli táborové ohne. Utgard 2024 je minulosťou. Vďaka všetkým účastníkom zo skupín oživej histórie a historického šermu, reenactorom, remeselníkom, kupcom, hudobným skupinám, bojovým jazdcom, prednášajúcim historikom, hosťom, obci a jej zamestnancom, miestnym poľnohospodárom, podporovateľom, dobrovoľníkom, záchranárom, strážnikom, hasičom bol 8. ročník Festivalu včasného stredoveku (29.-30. jún 2024) úžasný.

foto Martin Sprušanský

ZO JDS A ZO SZTP

Výbor ZO JDS v spolupráci s Radou ZO SZTP Partizánska Ľupča zorganizoval 8. marca 2024 výročné členské schôdze oboch organizácií v Kultúrnom dome v Partizánskej Ľupči.

Od schôdzovania k akciám

Na úvod Ing. Ľubomír Rybák privítal hostí: starostu obce Bc. Ladislava Balážeca, podpredsedníčku LKPS v Partizánskej Ľupči Katarínu Bellovú. Hlavným bodom oboch organizácií bolo zvolenie predsedov základnej organizácie. ZO SZTP si zvolila za predsedkyňu ZO pani Bc. Danu Havlanovú. Za predsedu ZO JDS bol zvolený pán Ing. Ľubomír Rybák. Obaja novozvolení predsedovia ZO sa poďakovali členom za vyslovenú dôveru a vyjadrili nádej, že spolupráca oboch organizácií bude prebiehať vzájomnej spolupráci tak ako v predchádzajúcich obdobiach. Za hospodára JDS bol zvolený pán Ján Benčo.

Po skončení oficiálnej časti si prítomní pripomenuli Medzinárodný deň žien. Slávnostný príhovor spolu s básničkou mal predseda ZO JDS Ing. Ľubomír Rybák. Ďalej sa prítomným členom prihovoril starosta obce Bc. Ladislav Balážec, ktorý sa poďakoval členom oboch organizácií za pomoc pri prácach organizovaných obcou Partizánska Ľupča. Taktiež pri príležitosti sviatku MDŽ pozdravil prítomné členky a poprial im veľa zdravia a šťastia. Ďalej sa prítomným členom prihovorila podpredsedníčka LKPS v Partizánskej Ľupči Katarína Bellová a za ZO SZPB Bc. Pavol Murtín.

Za prípravu tejto vydarenej akcie sa Ing. Ľubomír Rybák poďakoval členkám Výboru, Rady, Obecnému úradu na čele so starostom za poskytnutie priestorov.

V máji sa naši členovia zúčastnili posedenia ku Dňu matiek v Závažnej Porube a majálesu v Lipťovskom Jáne. O príjemné zážitky sa postaral pán Dušan Bartánus hrou na harmonike.

Športový deň

Dňa 29. júna 2024 sa v areáli Obecného futbalového klubu v Partizánskej Ľupči konali Branno-športové hry Základných organizácií Slovenského

zväzu telesne postihnutých a Jednoty dôchodcov Slovenska.

Ing. Ľubomír Rybák, predseda ZO JDS privítal starostu obce Bc. Ladislava Balážeca, za Okresnú organizáciu SZTP privítal p. Evu Dankovú a p. Kvetoslavu Kocourekovú a všetkých zúčastnených.

Po úvodných slovách boli zahájené preteky BŠH. BŠH prebiehali pod vedením trojice rozhodcov Mgr. Zlatice Chalupkovej, p. Zuzany Polóniovej a p. Petra Bellu. Počasie nám prialo, takže sme sa mohli s chuťou a nasadením pustiť do športovania a zmerania si svojich síl.

Súťažilo sa v troch disciplínach: hod granátom na cieľ, šípky a v zrážaní plechovíc, zvlášť sa súťažilo v kategóriách muži a ženy. Víťazi si odniesli

odmenu v podobe vecných darov a medailí, ktoré poskytli sponzori BŠH – Ing. Peter Smitek, Ing. Martin Sameľjak, Ing. Milada Ondrejková a Ing. Ľubomír Rybák.

Poradie víťazov v kategórii žien bolo nasledovné:

1. miesto p. Anna Švidroňová, 2. miesto Bc. Dana Havlanová, 3. miesto p. Alena Gálfyová. V kategórii mužov 1. miesto Ing. Miroslav Migafa, 2. miesto p. Ladislav Mrázik 3. miesto p. Juraj Adamčiak.

Pre všetkých zúčastnených bol pripravený pitný režim, ktorý sme v tento horúci deň nemohli vynechať a občerstvenie – pečenie nátierka s výbornou domácou zeleninkou od Žofky Sokolovej a guláš ktorý navarili kuchári p. Miroslav Hladiš, p. Miroslav Adamčiak a p. Juraj Adamčiak. Po výbornom guláši nasledovalo žrebovanie tomboly, do ktorej prispeli vecnými darmi aj členovia našich organizácií. Zrelaxovaní a unavení zo športu a slniečka, ale s dobrou náladou sme sa rozišli.

Chceme sa týmto poďakovať všetkým členom, ktorí pomohli s prípravou a organizáciou tohto vydareného podujatia. Stretneme sa o rok 28. júna 2025.

Ľubomír Rybák

ZO SZPB

Činnosť našej ZO SZPB okrem plnenia záverov XVIII. Zjazdu SZPB a oblastnej konferencie v minulom roku bola zameraná na účasť členov pri pietnych spomienok – 79. výročí SNP na Podbanskom a v našej obci.

Doma i na cestách

Dňa 9. septembra 2023 sme organizovali tematický zájazd do Banskej Štiavnice. Zúčastnili sa ho členovia SZTP, SZJD a občanov obce Partizánska Ľupča. Erudovaný sprievodca nás oboznámil s históriou mesta. V tom období sa konal aj jarmok, tak sme mali pestrý kultúrny program.

4. apríla 2024 bola odvysielaná rozhlasová relácia pri príležitosti 79. výročia oslobodenia našej obce od fašizmu.

Dňa 17. mája 2024 sa naši členovia zúčastnili na ZŠ Partizánska Ľupča s video-prezentáciou a hovorovým slovom dejín 2. svetovej vojny, ktorú si pripravili žiaci ZŠ. Vyvrcholením tohto podujatia bola beseda s priamym účastníkom SNP kpt. Vladkom

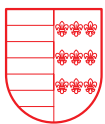
Strmeňom, ktorý nám aj v 96-tich rokoch zahral na harmonike.

Veľký počet členov našej organizácie sa zúčastnil brigády pri čistení a skrášľovaní našej obce 18. mája 2024.

Čo plánujeme do ďalšieho obdobia? Účasť členov na oslavách 80. výročia SNP v našej obci, na Podbanskom a účasť členov na oslavách výročia karpatsko-dukelskej operácie vo Svidníku a VČS (november–december 2024). Touto cestou ďakujeme Obecnému úradu – páňovi starostovi, zastupiteľstvu za materiál- nu i finančnú pomoc pri organizovaní našich podujatí, za spoluprácu pri ochrane pamät- ných miest v zmysle zákona § 130 z roku 2005 (v našej obci máme 7 pomníkov a 3 pamätné tabule).

Poďakovanie patrí aj všetkým zamestnancom Obecného úradu. Tiež touto cestou chceme poďakovať za prácu učiteľkám, ktoré navčičujú so žiakmi programy k výročiam oslobodenia obce a SNP. Žiaci svojimi vystúpeniami, spevom či prednesmi tieto oslavy spestria emočne aj kultúrne.

Pavel Murtín

MAXIKOMÉDIE

Nie je to omyl v názve ani pokračovanie divadelnej „série“ v štýle „Sám doma II a ...III“. Je to len metafora na túto divadelnú lunetrdlácku jar. Lebo to, čo sa javilo spočiatku ako „z núdze cnosť“, sa ukázalo byť jednou z najúspešnejších inscenácií lupčianskeho divadla.

Mini alebo maxi?

Teda predstavenie MINIKOMÉDIE je naozaj skôr MAXIverziou, minimálne v počte ocenení, ktoré už získalo. A paradoxne ho domáci diváci v tej poslednej verzii vlastne oficiálne nevideli. Snáď sa to podarí v predvečer tradičného septembrového jarmoku.

MINIKOMÉDIE čiže Vymiškovaniec z pralesa majú za sebou 10 repríz. Reprezentovali nás

na festivale v Čechách. Stali sa laureátom festivalu „Akademický Prešov“ vo svojej ka-

tegórii. Zvítázili v okresnom aj krajskom kole Scénickej žatvy a na celoslovenskom kole divadla mladých boli na 3. mieste. Pozvania na ďalšie vystúpenia sa už núkajú sami.

Popritom sa úspešne reprizuje aj druhá komédia „A opona spadne“ (15 repríz), ktorá mala premiéru vlni. Obidve predstavenia budú opäť šíriť dobrú zvesť o našej obci aj na najväčšej českej amatérskej prehliadke „Jiráskův Hronov“ v auguste.

S Andersenom na javisku

Najkoncentrovanejšou divadelnou akciou v štýle „v tom divadle budeme aj spávať“ (a to nielen metaforicky, ale naozaj) bol Medzinárodný festival detského divadla „S Andersenom na javisku“ v dňoch 3. - 5. mája 2024. Vznikol ako rozšírenie (výrazné) už tradičnej Divadelnej noci.

Celý nápad a aj jeho podstatnú realizáciu si zobrala na plecia Boba Janičkova. Z jednej noci v divadle boli zrazu dve, zarámcované tromi snečnými krásnymi dňami. Vyše 120 účastníkov malo možnosť vidieť naozaj kvalitné predstavenia na minimálne celoslovenskej top úrovni. Vystúpili 3 zahraničné súbory, hostia zo Slovenska – DS ATĎ Žiar nad Hronom, ale priorost dostali aj žiaci SZUŠ RKK z Ružomberka, ktorí sú čiastočne takými našimi hybridnými MINE-TRDLO-členmi a malí Dramatáči zo SZUŠ Dotyk.

Popri divadlách sa súťažilo v prednesoch a energia sa dobýjala vychádzkami do okolia, opekaním špekáčok, výhliadkou z kostolnej veže alebo len tak, opaľovaním na námestí či kofolou vo vinárni. Hlavne hostia z Prahy, Uherského Brodu alebo zo Zlína si odnášali dojmy v štýle „Vy to tady ale máte nádherné“.

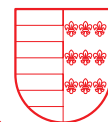
Jasné, že takáto akcia by nešla bez podpory sponzorov, vedenia obce, ZŠ s MŠ a obetavých rodičov, ktorí sa nemalým dielom pričínili o to, že o rok možno budeme „Na javisku s bratmi Grimmovcami“. Škoda len, že domáci diváci sa tak trochu ostýchali prísť na predstavenia - alebo si možno mysleli, že je to len „súkromná“ akcia pre deti. Tak možno o rok...

Lupčianske divadlo teda frčí na svojich 100...?? percent. Tak akurát primerane, aby sme to ešte stále brali viac ako koníček, než ako povinnosť. Aj keď, povedané citátom z Minikomédií: „vrevli sme vám, že humor je vážna vec“. A tak aj úspech sa nedostaví len tým, že si občas zahráme divadielko alebo sa stretne len tak v kultúrnom dome na kus reči.

Sú to hodiny a hodiny skúšania. Ak však diváci chodia na predstavenia a sú spokojní, stojí to za tú námahu.

Jaro Janiček
foto Martin Sprušanský

KARITA V JARNOM A LETNOM PREVEDENÍ

Prehľad aktivít v Karite od Nového roka až po letné mesiace je tradične bohatý. Začiatkom i cieľom všetkých nápadov a projektov je spokojný klient.

Zapojení do medzinárodných dní
Začiatok roka 2024 sme našim seniorom spestrili tvorivými aktivitami aj tematickými besedami.

V januári nám pracovníčka RÚVZ Liptovský Mikuláš odprednášala zaujímavé informácie na témy vysoký krvný tlak, cholesterol a obezita. Dozvedeli sme sa, že na zdravší životný štýl nie je nikdy neskoro. Na konci prednášky sme si zosumariovali ako sa aj seniори môžu prichiniť o to, aby boli zdravší a podľa možností si udržali čo najdlhšie dobrú fyzickú aj mentálnu kondíciu.

Vzdelávali sme sa aj prostredníctvom čítania a rozhovormi o medzinárodných dňoch. Pri príležitosti Dňa komplimentov sme si prečítali o tom ako komplimenty dávať, ale aj ako ich prijímať. V tento deň sme sa vyslovene zamerali na to, aby sme sa vzájomne potešili aj skutočne malými komplimentmi. Zhodli sme sa na tom, že komplimentov nikdy nie je dosť.

V Európsky deň ochrany osobných údajov sme porovnávali používanie osobných údajov v minulosti keď naši klienti boli ešte mladí a dnes keď už v každej zmluve či dodatku je ochrana osobných údajov spomenutá. Spoločne sme sa zamýšľali nad príčinami, ktoré môžeme nájsť v digitalizácii, masívnom rozvoji sociálnych sietí a podobne. Povedali sme si aj o spôsoboch ochrany osobných údajov v našom zariadení.

Pripomenuli sme si tradície, zvyky aj povere spojené s Hromnicami a klienti spomínali na to čo sa u nich robievalo počas dlhých zimných večerov. Niektorí hlavne z vidieka uvádzali páranie peria, tkanie či pradenie.

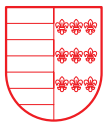
Pred Veľkou nocou

Vo februári sme sa už tradične zaoberali fašiangovou tematikou či tvorbou nových Valentínskych dekorácií. V posledný deň pred Popolcovou stredou sme si naplánovali Fašiangové posedenie so škraboškami

na tvárach, šiškami, fánkami a hudobníkmi – učiteľmi zo Základnej umeleckej školy v Ružomberku. Harmonikár pán Krakovský a huslista pán Brindzák nám svojim talentom a hudobným umením spríjemnili deň, rozveselili nás a dopriali nám naozaj výnimočný kultúrny zážitok. Hudobníci dokonca jednu našu hudobne nadanú seniorku pani Hošalovú vyhlásili za sólistku dňa. Nálada bola výborná a veselé fotografie z tejto akcie na našich nástenkách nám ešte aj dnes vedú vyčaríť úsmevy na tvárach.

Počas týždňa manželstva sme si rozprávali o rozdieloch v partnerských vzťahoch v minulosti a dnes. Klienti spomínali na randenie, zá-

Od žartov k spomienkam

V apríli sme sa dozvedeli viac o histórii tradície prvoaprílových žartov. Súviselo to so zavedením Gregoriánskeho kalendára. Tých, ktorí ho neakceptovali pokladalo okolie za bláznov, z ktorých si iní mohli vystreliť.

Pre apríl sú príznačné aj témy súvisiace s ochranou životného prostredia spojené s Dňom Zeme. S klientmi sme si v tento deň pripomenuli negatívne dopady zhoršenia kvality životného prostredia na planétu aj ľudstvo. Spomínali sme na ich účasť na rôznych obecných či mestských brigádach z čias mladosti. Spolu sme vyhodnotili, ako by sme mohli pomáhať životnému prostrediu vlastnými silami. Naše postrehy sme si priplli na tematickú nástenku.

Venovali sme sa aj takým témam ako Európsky deň solidarity a spolupráce medzi generáciami či Svetovému dňu tanca. V tento deň sme precvičovali

pamäť aj pozornosť klientov, ktorí mali za úlohu spomenúť si na čo možno najviac druhov tancov. Naši seniori nás vždy niečím prekvapia – dozvedeli sme sa, že viacerí v mladosti tancovali letkis, jeden pán dokonca veľmi rád tancoval foxtrot.

snuby, svadbu a všetko čo k správnej svadbe patrí. Naši seniori sú pre nás stále studnicou nielen múdrosti ale aj už zabudnutých svadobných zvyklostí, napríklad: petržlenová vňať v topánke, mirta na šatách nevesty či pojem výhltky (koláč s mirtou vo vnútri), prevažanie perín nevesty a pod.

Na konci februára sme si veľa čítali a rozprávali o tradíciách popolcovej stredy a 40-dňového predveľkonočného pôstu. Dozvedeli sme sa, že pôst nie je len o jedle ale aj o vzdaní sa zbytočných vecí či nevhodného správania. Môžeme si odriecť telefón, počítač, vzdať sa kritizovania či hundrania. Na konci tejto aktivity si mali naši starkí spomenúť na všetky pôstne jedlá, ktoré poznajú. Od sladkých palacínok, buchiet až po pirohy, zemiakové placky a kukuričné kaše a strukoviny. Až sme nakoniec vyhladli...

Pranostiky i knihy

V marci sme si pripomenuli viaceré marcové pranostiky, ktoré mali jedno spoločné - ak je marec príliš teplý, vtedy sa dá očakávať ešte zima aj v apríli. Na základe viacerých pranostiek sa seniori rozhovorili o siatí konope, jeho zbere, pradení, tkaní ľanových plachiet či šití ľanových košiel. Niektorí klienti tieto práce zažili a spomínali na to ako bielili plátno či priadli a tkali.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa žien sme si prečítali o histórii vzniku tohto pre ženy významného dňa. Prezreli sme si aj plagáty na protestné akcie žien z roku 1914 a 1932. Dámy spomínali na karafiáty aj na iné darčeky, ktoré v práci či doma dostávali (napr. uteráky). Páni sa s humorom zhodli na tom, že pre nich tento sviatok znamenal príležitosť ako si bez výčitek vypiť nejaký ten alkohol. Vyzdobili sme si interier aj exteriér veľkonočnými dekoráciami. Klientov potešili viaceré návštevy ich najbližších a iní prežili príjemné veľkonočné pobyty v kruhu ich rodín.

Marec je mesiac knihy. V marci sa narodil aj umrel celoživotný milovník kníh Matej Hrebenda. Pripravili sme si zaujímavú prednášku o tomto zberateľovi národných piesní - slepcovi, ktorý napriek svojmu postihnutiu knihy miloval, zbieral ich, knihy písal aj ich predával. Knihy videl srdcom nie očami.

Pri svojej slepote videl oveľa viac ako mnohí cez veľké okuliare. Celý svoj život venoval knihám a ich popularizácii v spoločnosti. Po Hrebendovi sú na jeho počesť pomenované školy, knižnice, literárne súťaže a marec je práve vďaka nemu mesiacom kníh. Naši seniori sa na záver rozhovorili o tom aké knihy majú alebo mali radi. Viacerí z nich ešte aj dnes veľa čítajú napríklad romantické príbehy alebo detektívky.

Niektorí klienti sa v marci zúčastnili prvého kola prezidentských volieb priamo v našom zariadení. Volebná komisia obce zabezpečila prenosnú volebnú urnu. Takýmto spôsobom sa niektorí zúčastnili aj druhého kola v apríli. Aj seniori majú záujem o veci verejné a spolupráca s rodinnými príslušníkmi, ktorí im pomáhali vybaviť hlasovacie preukazy funguje výborne.

Pestrofarebná jar

Začiatkom mája si do vyvýšených záhonov klienti zasiali a zasadili obľúbené bylinky a sadenice zeleniny. Zasadili sme tiež balkónové kvietky. Kvetmi sme ozdobili aj náš obľúbený záhradný altánok, v ktorom naši starkí aj ich návštevníci radi trávia voľné chvíle.

S klientmi sme sa porozprávali aj o význame spirituality, ktorú môžeme vnímať aj ako snahu o náš duchovný rozvoj a zvýšenie kvality nášho života alebo ako pestovanie citlivosti k duchovným hodnotám.

Znovu sme sa venovali pranostikám spojených s Filipo-jakubskou nocou, tromi „zamrznutými“ mrazivými nocami, Žofiou či Urbanom.

V máji nás veľmi milo prekvapili žiaci zo základnej školy s pánom riaditeľom. Potešili nás veselým tanečným vystúpením. Hudba ne-

nechala chladnými nielen našich seniorov ale aj členov personálu, ktorí si s veľkou chuťou zatancovali spolu s návštevníkmi.

Venovali sme sa aj tvorbe s prvkami arteterapie, maľovali sme, vystrihovali a v júni sme si spolu vyrobili venčeky na vchodové dvere. Medzi pravidelné aktivity v našom zariadení patrili skupinové blahoželania oslávencom, skupinové či individuálne cvičenia s fyzioterapeutkou aj štvrtkové čítania príbehov.

Duchovné potreby uspokojovali naši miestni farári. Každý pondelok sa konali sväté omše, každú stredu Služby Božie a v prvý piatok v mesiaci katolícka svätá spoveď. Klienti sa vždy potešia aj pravidelným službám pedikérky a kaderničky.

Mgr. Oľga Kučavíková

VZDELÁVANÍM K VYŠŠEJ KVALITE

Kvalitu poskytovaných služieb sa snažíme zvyšovať vzdelávaním našich zamestnancov.

Nejde iba o teóriu

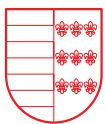
V máji sa dve zamestnankyne zariadenia zúčastnili odborného školenia „Aktivizácia seniorov s využitím prvkov bilaterálnej integrácie“ v Poprade. Jedná sa o pohybový program zameraný na zlepšenie kognitívnych a motorických schopností seniorov, ktorého cieľom je udržiavať v lepšej kondícii pa-

mäť a oslabené exekutívne funkcie seniorov, a to prostredníctvom aktivizácie pohybom. Zamestnanci získané vedomosti a zručnosti začali hneď aplikovať do praxe prostredníctvom praktických cvičení zameraných na pamäťové funkcie a aktivizáciu pohybu.

Maratón sociálnej rehabilitácie v Liptovskom Hrádku nás inšpiroval na nové tvorivé techniky práce so seniormi. Maratón nám ponúka príklady aktivít etikoterapie, duchovnej terapie, zooterapie, aromaterapie a iných terapií, ktoré v súlade s prírodou blahodarne pôso-

bia na psychické zdravie našich klientov. Maľovanie na kamene, nácvik dýchania, výroba obrazu s recyklovaného materiálu, výroba domčeka pre hmyz či výroba prírodného papiera, pletenie košíkov a rôzne iné aktivity boli súčasťou terapií, ktoré sme si mohli vyskúšať. Už sa tešíme ako ich v blízkej budúcnosti vyskúšame s našimi klientmi.

*PhDr. Ľubomíra Gloneková,
riaditeľka*

ZO ŽIVOTA NAŠEJ ŠKOLY

Školský život prechádza postupne do prázdninového obdobia. Žiaci aj učitelia sa tešia na zaslúžený oddych. Deviatci sa rozlúčili a od septembra sa opäť stanú prvákmi, no už na stredných školách. My im prajeme veľa úspechov a splnených očakávaní. Počas prvých dvoch prázdninových týždňov budú niektorí naši žiaci tráviť voľno aktívne v letnom školskom tábore.

Naša škola sa stala členom Združenia základných škôl Slovenska, ktorého poslaním je v spolupráci so zodpovednými pracov-

níkmi školstva diskutovať a spoločne riešiť dôležité aktuálne problémy v oblasti regionálneho školstva.

Žiakov sme vzdelávali modernými formami a metódami aj s využitím modernej techniky, vďaka ktorým lepšie napredovali. Dopriali sme im zážitkové vzdelávanie, kultúrne vyžitie a popri tom sme nezabudli na ľudové tradície z nášho regiónu.

Pre rodičov našich žiakov sme sprostredkovali možnosť diskutovať a dozvedieť sa viac o vzťahu medzi rodičom a dieťaťom v sérii workshopov so psychologičkou. Mgr. Radkou Golianovou, okrem iného aj ma-

„U NÁS SA VŽDY NIEČO DEJE“

S bubnami aj sokolmi

Vo februári bola v škole veľká Bubnovačka. Malí zo škôlky aj veľkí školáci trénovali zladenie pomocou bubienkov, farebných rúrok a netradičných hudobných nástrojov. Výsledný hudobný efekt bol úžasný a ohromujúci.

Školský karneval bol tentoraz v priestoroch školy. Žiaci milo prekvapili svojimi vtipnými a originálnymi kostýmami, ako napr. zmrzlinárka, pračlovek, muchotrávka, či dámy v minisukniach alebo Ľupčianski cestári. Boli aj tanečné súboje a úžasné fašiangové šišky. O skvelú muziku sa postarali K. Kráľ so svojim ockom (KING Light & Sound).

Benefičný ples, ktorý každoročne organizuje Rodičovské združenie pri ZŠ s MŠ Partizánska Ľupča, sa konal 3.februára a vyšiel opäť na jednotku. Naši ôsmaci a deviatci sa ukážkovo predviedli v role obsluhy a dievčatá z tanečného krúžku sa zase postarali o pekný kultúrny program. Veľmi ďakujeme pánovi Jozefovi Krasničanovi, ktorý nám pri tejto príležitosti daroval su-

šičku pre MŠ.

Posledný februárový deň nám vyučovanie spestrili Sokoliari majstra VAGANA. Na hodine plnej zážitkov sa žiaci dozvedeli veľa zaujímavých informácií o lese, jeho obyvateľoch, zahrli sa stromčekovú hru, skúmali hmatom ukryté prírodniny, hádali hmotnosť sovy, mohli sa dotknúť kožušiny líšky, jazveca, pohladkali plamienku a obdivovali rozpätie krídel orla skalného. Táto živá hodina biológie sa našim žiakom veľmi páčila.

Knižný mesiac

Marec priniesol Čitateľskú 10-minútovku. Počas celého marca sme každý deň prvých 10 minút vyučovacej hodiny venovali knižkám. Žiaci a učitelia si priniesli svoju obľúbenú knihu a tento čas patril iba jej. Prečítali sme tak okolo 150 kníh, niektorí žiaci dokonca stihli prečítať aj viac ako jednu. Aj týmto spôsobom sme u mnohých žiakov prebudili záujem a motiváciu k čítaniu, čo nás veľmi teší.

mičkou našej prváčky Alžbetky. V aprílovom stretnutí to bola téma „Ako identita rodiča súvisí s identitou dieťaťa“, teda o sebavedomí, sebaaprijatí, komunikácii a deťmi so špecifickými potrebami. V máji „Ako byť súčasne autoritou aj priateľom pre svoje dieťa“, o nastavovaní hraníc a pravidiel, vzájomnej úcte a rešpekte, ale aj o riešení konfliktov. No a v júnovom stretnutí s témou „Ak chceme mať dobrý vzťah - venujme mu čas“ prišli na rad digitálne technológie, spoločné záľuby či aktívne počúvanie.

A ako sa darilo žiakom a ich učiteľom počas posledného obdobia, sa môžete dozvedieť v nasledujúcich riadkoch.

Žiaci 7.A sa vybrali medzi predškôlkov a prečítali im z rozprávkovej knižky. Škôlkari boli super poslucháči a pozorne počúvali. Deviatci absolvovali Testovanie 9, v ktorom preukázali svoje vedomosti a zručnosti na výstupe žiaka zo stupňa ISCED 2. Ich výsledky slúžia ako podklad pre prijímacie skúšky na stredné školy.

Deň učiteľov sme v našej škole oslávili špeciálnou udalosťou, lebo „Rodič bol učiteľom“. S odvahou sa za katedrou vystriedali v 2.A p. Subulá, 3.A p. Sklenárová, 5.A p. Hošala, 6.A p. Rud, 7.A p. Kráľová, 8.A p. Mráziková a zvláštnu pochvalu si zaslúžia rodičia zo 4. A, ktorí boli pri našom špeciálnom dni najaktívnejší. Prvú hodinu odučil p.Mrázik, druhú hodinu p.Púčeková, tretiu hodinu pán riaditeľ Hošala, piatu hodinu p. Jamrichová, šiestu p. Hošalová a zároveň etickú výchovu p. Balážecová. Každá hodina bola iná, jedinečná a u žiakov mala veľmi pozitívnu odozvu.

Apríl s užitočnými témami

V apríli k nám zavítala pani policajka Anna Poliaková, ktorá žiakom prišla prezentovať preventívne programy Policajného zboru. U žiakov na prvom stupni to bola téma šikany a porušovania pravidiel a na druhom stupni sa preberala téma omamných látok a závislosti.

V strede apríla sme v škole privítali našich budúcich prváčikov. Spolu s rodičmi prišli na Deň otvorených dverí a absolvovali prehliadku priestorov školy, počas ktorej zažili ukážky vyučovacích hodín od našich pani učiteliek.

Zápis do prvého ročníka bol rozprávkový. Predškôláci prišli v sprievode rodičov, a pani učiteľky so žiakmi pre budúcich prváčikov pripravili rozprávkové stanovišťa, na ktorých plnili úlohy na preukázanie zrelosti a šikovnosti.

Pripomenuli sme si Deň narcisov. V uliciach našej obce žiaci - dobrovoľníci zbierali krásnych 396,90 eur, ktoré poputujú k tým, ktorí to najviac potrebujú. Obrovské ďakujeme patrí našim dobrovoľníkom zo školského parlamentu, aj tým, ktorí prispeli do tejto zbierky.

Za krajšie okolie

Pri príležitosti Dňa Zeme (aj Sviatku práce) sme zmenili náš školský dvor na ešte krajšie miesto. Najskôr sme vyhlásili víťaza súťaže o návrh na školskú bránu, ktorým sa stal I. Frič zo 7.A. Jeho návrh získal najviac hlasov u zamestnancov školy. Keďže sme jedna rodina, spoločnými silami sme si vytvorili prostredie, kde sa môžeme cítiť ako doma. Na záver sme sa všetci stretli a pán riaditeľ nás odmenil gulášom, ktorý pre nás vyváral od samého rána.

Čo všetko sa nám podarilo?

Vymaľovali altánok – dievčatá z 9.A
 Upratili garáže – žiaci 7.A
 Namaľovali vstupnú bránu do školy – vybraní žiaci (výtvarníci)
 Opravili sieť na multifunkčnom ihrisku – žiaci 5.A
 Vyčistili multifunkčné ihrisko – žiaci 7.A
 Zlikvidovali starý záhon – chlapci z 8.A
 Vykopali veľké skaly na školskom dvore – chlapci z 9.A
 Odviezli veľké skaly zo školského dvora – chlapci zo 6.A
 Namaľovali dopravné ihrisko – dievčatá z 8.A
 Predĺžili doskočisko na skok do diaľky a namaľovali stupnicu – dievčatá zo 6.A
 Vyhrabali lístie zo školského dvora – žiaci 5.A
 Namaľovali kreatívne lavičky pri ohnisku – dievčatá zo 4.A
 Namaľovali a upravili pieskovisko pre materskú školu – chlapci zo 4.A
 Vybierali skaly po areáli školy – žiaci 3.A

Vybierali odpadky po obci a popri potoku – žiaci 1.A a 2.A

V máji sa dievčatá 5. až 9. ročníka zúčastnili workshopu o bezpečnosti na internete, ktorý bol organizovaný občianskym združením Aj Ty v IT. Toto OZ rozširuje obsah vyučovacích hodín informatiky a ukazuje žiakom nové možnosti, ktoré IT ponúka pre štúdium a kariéru.

Žiaci z materskej a základnej školy so svojimi vyučujúcimi pripravili slávnostnú akadémiu ku Dňu matiek. Krásne momenty zachytil fotoaparátom pán Martin Sprušanský.

Projektový deň venovaný téme, ktorá formovala modernú históriu - Druhá svetová vojna, mali žiaci druhého stupňa. Mali možnosť dozvedieť sa viac o udalostiach, ktoré zmenili svet, cez rôzne aktivity a prezentácie. Mali česť privítať vzácného hosťa Kpt. Vladimíra Strmeňa, priameho účastníka SNP, ktorý im rozprával svoje osobné skúsenosti z vojny a odpovedal na zvedavé otázky.

Spoločná snaha

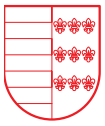
V júni mali žiaci besedu so včelárkou. Veľmi pútavo a energicky porozprávala deťom o včelách a ich spôsobe života včelárka a zároveň pani učiteľka z neďalekej Ľubele Erika Hrnčiarová Miklašová. Mladší žiaci mali možnosť vyskúšať si aj špeciálny oblek či rukavice. Páčila sa im aj názorná ukážka včelieho plástu, rámiku, peľu či refraktometra. A dozvedeli sa, že včelí roj nie je nebezpečný, včely nevidia červenú farbu

alebo že med sa nikdy nepokazí. Besedu s včelárkou podporila Komunitná nadácia Liptov.

Žiaci 2.A sa počas svojho krúžku „Z každého rožku trošku“ vybrali do Ľupčianskej doliny opekať špekáčiky a viacerí prežili neopakovateľnú noc v karavane.

Exkurziu do ZOO si však naozaj museli zaslúžiť, a to „SPOLOČNOU SNAHOU“, ktorú vyvinuli počas celého školského roka. Všetci sa usilovali, aby prispeli svojou snahou, získať čo najskôr fazuľku a naplniť nimi fľašu „SPOLOČNÁ SNAHA“. Za čo ich dostávali? Väčšinou za rešpektovanie dohodnutých pravidiel (napr. prichystanie si pomôcok na nasledujúcu hodinu), za pomoc spolužiakom a pani učiteľke, ale najviac fazuliek získali za prečítané knihy, spolu ich bolo 82! A to si naozaj zaslúži odmenu. A tak sme sa vybrali na exkurziu do ZOO v Spišskej Novej Vsi.

Žiakom sa páčilo, že tam necestovali autobusom, ale vlakmi, a to až šiestimi. V ZOO samozrejme obdivovali rôzne exotické zvieratá a niečo sa o nich aj dozvedeli. Najviac času strávili asi pri opiciach, ktoré sa medzi sebou správali podobne ako niektorí ľudia. Naľakalo ich hlasné škriekanie papagájov, ktoré sa spolu hádali. Páčilo sa, že mohli vojsť do ohrady ku kozám a kŕmiť ich. V ZOO bol aj skákací hrad, preliezky a lanová dráha, takže každý si tam našiel niečo, čo vyskúšal, a na čom sa mohol aj zabaviť.

VZDELÁVANIE MIMO ŠKOLY

V januári prváčikovia navštívili Liptovské múzeum v Ružomberku. Niečo nové sa dozvedeli o téme Fašiangy. Vyrobili si masky a už sa tešia na novú návštevu.

Žiaci 7. - 9. ročníka spolu absolvovali lyžiarsky výcvik v Jasnej. Začiatočníci urobili obrovský pokrok, skúsenejší lyžiari sa zdokonalili vo svojej technike. Okrem toho spolu strávili veľa spoločného času a majú veľa zážitkov.

Vedomostné kvízy o prečítanej knihe absolvovali triedne kolektívy v Liptovskej knižnici G. F. Belopotockého:

Druháci prečítali knihu O Guľkovi Bombuľkovi. Najviac bodov získal tím, v ktorom boli A. Peterec, N. Subulá a M. Smitek. Do knižnice si priniesli aj vyrobených Guľkov

Bombuľkov, z ktorých si tam urobili výstavku.

Tretiaci úspešne absolvovali kvíz o prečítanej knihe „Psia škola kocúra Červenochvosta“. Štvrtáci prečítali knihu Romana Brata - Mój anjel sa vie biť a súťažili v štyroch tímoch. Najlepší tím v zložení H. Balážecová, A. Čipkalová, N. Púčeková a S. Laun.

Piataci prečítali knihu Analfabeta Negramotná od J. Ulčianskeho.

Druháci, boli na besede v Liptovskej knižnici GFB s pánom Marcelom Mihokom, chovateľom včiel. Veľa sa o nich dozvedeli, pozreli si, z čoho sa taký úl skladá, prezreli si včelie rámy, v ktorých včely žijú a tiež si vyrobili vlastnú sviečku z vosku. Na konci tohto zaujímavého stretnutia mohli aj ochutnať vyni-

kajúci medík.

Žiaci 3. a 4. ročníka najskôr spolu absolvovali plavecký výcvik a v máji sa spolu vybrali do školy v prírode. V Žiarskej doline, v chate Horec, ktorá je súčasťou nádherného areálu chaty Tŕinec, zažili týždeň bez rodičov, iba s kamošmi a dospelými, ktorí sa im starali o zábavné získavanie informácií. Program bol však veľmi bohatý: prechádzky v prírode, športové aktivity, canisterapia, návšteva banskej štôlne a veľa iného.

Žiaci 6. až 9. ročníka Základnej školy P. Ľupča zúčastnili exkurzie na Vodnom diele Liptovská Mara.

Žiaci 5.A a 9.A sa na exkurzii v Múzeu ručnej výroby papiera v Ludrovej dozvedeli, že sa papier dá vyrobiť aj zo slonieho trusu alebo z kávových šupiek. Vlastnoručne vyrobili papier s erbom našej obce.

UDRŽIAVAME TRADÍCIE NÁŠHO REGIÓNU

V marci sme sa rozlúčili so zimou, vyniesli a zapálili Morenu - staroslovanskú bohyňu zimy a smrti. Ľupčianka ju odniesla ďaleko a my sme spevom a tancom do Partizánskej Ľupče privítali jar. Veselý program si pripravili deti z MŠ a žiaci 2.-4. ročníka. Zaspievali, zatancovali a potešili všetkých, ktorí sa tejto kultúrnej akcie zúčastnili.

V máji žiaci 9.A, konkrétne chlapci, v sprievode riaditeľa školy, postavili máj svojim spolužiackam. Pri tejto udalosti bola prítomná aj ich triedna pani učiteľka, ktorá podporovala atmosféru spolupráce a radosti. Dievčatá z 9.A v spolupráci s kuchárkami našej školy pripravili chutné chlebičky ako občerstvenie pre všetkých účastníkov. Súčasťou osláv bolo aj tanečné vystúpenie detí z materskej školy, ktoré svojím programom rozveselili všetkých prítomných. K nim sa pridali aj žiaci 2.A triedy, ktorí predviedli svoje tanečné umenie a prispeli k bohatému kultúrnemu programu. Všetci účastníci, vrátane žiakov, učiteľov a

rodičov, boli oblečení v tradičných ľudových krojoch, čo dodalo celej akcii autentický nádych a pripomenulo význam a krásu našich tradícií. Žiaci a žiačky 9.A triedy sa tiež postarali o zábavu a vytancovali celú školu. Ich energie a radosti sa nedalo odolať a všetci sa s nadšením zapojili do tanca.

Pri tejto príležitosti navštívili aj Zariadenie pre seniorov Karita, a je klientom tiež pripomenuli túto krásnu tradíciu. Spoločne si užili čas, ktorý bol naplnený úsmevmi a spomienkami na staré časy. Táto akcia bola skvelým spôsobom, ako posilniť komunitu a pripomenúť si dôležitosť tradícií a spolupráce.

Kvízové večery žiakov s rodičmi

Pilotný kvízový večer platformou Kahoot začal vo februári. Napínavý priebeh hlavne v závere preveril rýchle prsty. Na stupnici víťazov sa umiestnili Frisovci, dievčatá Mrázikové a Hrnčiarovci. Víťazný tím vybral tému „Počítačové hry“ do ďalšieho kvízu.

V marci si zmerali sily piatáci a šiestaci. Z bitky nakoniec vyšli víťazi Brndiarovci, na druhé miesto sa vyšplhali Balky s p.uč. Zuzkou a tretie miesto napokon obsadili dlho vedúci Urbanovci. Víťazi kvízu vybrali tému pre budúce kolo, a to „Geografia Slovenska“.

V apríli súťažilo 12 tímov 4. ročníka. Na stupeň víťazov sa tentokrát postavili: Bartánusovci (3.m), Čipkalovci (2.m) a 1. miesto obsadili Balážecovci a tí vybrali do nasledujúceho kola tému „Hokej“.

Žiaci mesiaca – motivácia k zlepšeniu školských výsledkov

Január: 1.stupeň Filip Kúkol (2.A), 2.stupeň Rebeka Sliacka (9.A)

Február: 1.stupeň Hana Balážecová (4.A), 2.stupeň Mariia Kyreienko (5.A)

Marec: 1.stupeň Kristína Pepuchová (4.A), 2.stupeň Adriana Hrnčiarová (7.A)

Apríl: 1.stupeň Vivien Viktória Pepuchová (1.A), 2.stupeň Jakub Fris (8.A)

Máj: 1.stupeň Adrián Peterec (2.A), 2.stupeň Matúš Juráš (6.A)

Úspechy našich žiakov

Naši šikovní žiaci sa aj tento rok zapojili do rôznych súťaží a olympiád a skvelo reprezentovali našu školu. A my sme na nich právom hrdí. Všetkým blahoželáme a ďakujeme za dobre odvedenú prácu a vzornú reprezentáciu našej školy.

V okresnom kole matematickej Pytagoriády sa J. Fris z 8.A umiestnil na druhom mieste.

V okresnom kole jazykových olympiád v silnej konkurencii prezentovali svoje vedomosti N. Mráziková (8.A) v angličtine, R. Sliacka a T. Peterec z 9.A v nemeckom jazyku.

V Žiari nad Hronom konal festival Prednášam/hrám, teda som, súťaž umeleckých prednesov. Žiaci našej školy M. Kireienko, V. Viatokha, Hanka a Šimon Balážecovci nás úspešne reprezentovali a obsadili popredné miesta v silnej konkurencii recitátorov a divadelníkov v Bieloruska, Ukrajiny, Čiech, Poľska a zo Slovenska. V okresnom kole recitačnej súťaže Hviezdoslavov Kubín získala 3. miesto M. Kireienko z 5.A. Žiaci 9.A, A. Smitek, M. Čeroch a V. Sameliaková si v Ružomberku prebrali ocenenie za 2.miesto vo výtvarnej súťaži Kreativne na

papieri. Ocenené práce boli vystavené na výstave v ružomerskej Synagóge.

Naši druháci sa umiestnili v okresnom kole Super florbalu pre deti v Liptovskom Mikuláši na krásnom 2. mieste.

Vo futbalovom turnaji McDonald's cup sa zúčastnil náš tím zložený z chlapcov a dievčat prvého stupňa. Po výbornom výsledku v obvodnom kole a dobrom výsledku vo finále sa nakoniec umiestnili na 4. mieste v okrese Liptovský Mikuláš.

Naša škola bola jednou z desiatich škôl, ktoré sa zapojili do kampane Voda pre mier ku Svetovému dňu vody. Kampaň organizovala Liptovská vodárenská spoločnosť.

Z náročných Školských okresných atletických pretekov základných škôl priniesli dve medaily starší žiaci. M. Urban z 8.A obsadil 2. miesto vo vrhu guľou a 3. miesto v skoku do výšky získal M. Záchej z 7.A. Obidvaja chlapci zároveň prekonalí doterajší rekord našej školy v týchto disciplínach.

Vo vedomostnom kvíze, Monitoring v knižnici, ktorý sa konal v Liptovskej knižnici GFB v Liptovskom Mikuláši si zo siedmich deviatackých tímov odniesli krásne 2. miesto T. Peterec a M. Černoch z 9.A. Ukázali výborné vedomosti nielen v literatúre, gramatike, histórii, geografii. V tomto ročníku súťaže English Star, dosiahli A. Kráľ zo 4.A a N. Mráziková z 8.A 100% úspešnosť.

ZO ŽIVOTA ŠKOLSKÉHO KLUBU DETÍ

Školský klub detí alebo ľudovo povedané družina je priestor, v ktorom ponúkame žiakom 1. stupňa tráviť čas zmysluplne, Zdalo by sa, že je to zanedbateľný prvok v rámci školskej inštitúcie, ale pravdou je, že väčšina žiakov prihlásených do ŠKD v ňom denne trávi 4 až 5 hodín zo dňa.

Naša činnosť spočíva v tom, aby sme deťom pomáhali nájsť a realizovať vhodné spôsoby oddychu, relaxu, budovali a učili sa budovať kamarátstva- vzťahy, aby sme podporovali a rozvíjali ich talenty, kreativitu, formovali správanie, a zároveň sa snažíme vytvárať podmienky pre kvalitnú prípravu na vyučovanie. Asi takou našou najväčšou výzvou je, aby si žiaci uvedomili, že „nuda“ existuje do tej miery, do akej jej sami dovoľia existovať a nezaháňať nudu mobilom, či počítačom.

Súčasťou nášho programu je snaha formovať u detí úctu a lásku k životu v spoločnosti. Preto sa snažíme tento čas spestriť rôznymi aktivitami alebo podujatiami, z ktorých majú nejaký ošoh nielen deti, ale aj okolie.

V októbri zvykneme pripraviť nejaký program alebo darček, ktorým chceme potešiť klientov v Karite či vlastných starých rodičov. V predvianočnom a predveľkonočnom období pripravujeme predajnú výstavku našich výrobkov, ručných prác. Ďalšie aktivity prispôbujeme ročným obdobiam alebo rôznym významným udalostiam- korčuľovanie, sánkovanie, kúpanie sa- plávanie, príprava darčiekov ku dňom matiek a otcov, špeciálny program ku dňu detí.

Veľa času trávimosť rozprávaním so žiakmi na rôzne témy. Následne vzájomné zdieľanie skúseností, či názorov nás obohacuje tak po obsahovej stránke, ako aj po osob-

nostnej- učí nás to rešpektovať druhého s jeho názormi, postojmi, žiť v harmónii napriek našej rôznorodosti. Objavovať jedinečnosť, originalitu a dôležitosť každého dieťaťa bez rozdielu- aj toto je našim poslaním.

vychovávateľky ŠKD

Z MATERSKEJ ŠKOLY

V materskej škole sa deti hrajú a usilovne pracujú ako včielky. Nezastavili sa ani na chvíľku. Ved' posúďte sami.

Od lyžovačky po Deň otvorených dverí Hned' v januári absolvovali predškôláci lyžiarsky kurz.

Vo februári sa v čase školskej bubnovačky o poschodie nižšie spievalo a tancovalo, pretože si škôlkari užívali svoj karneval.

V marci sa poďakovali Matejkovej, Jakubkovej, Jasminkinej, Miškovej maminke a Matúškovmu ocinovi, že im v rámci mesiaca knihy prišli prečítať do materskej škôlky. Taktiež spolu oslávili Deň vody. Pani učiteľky urobili škôlkarom „záračný“ deň. Veľa poku-

sov s vodou (sviečka pod pohárom, plávajúca plastelína, voňavé bublinky, roztápajúci kockový cukor, lentilková dúha). Predškôláci navštívili prvú triedu a spoznali zákutia jednotlivých vyučovacích predmetov. Prváci predviedli, čo sa za pár mesiacov vo „ veľkej škole „ naučili. Spolu so škôlkarmi čítali, počítali, hrali sa aj zabávali. Deti sa v škole cítili veľmi príjemne, o čom svedčilo ich nadšenie. V apríli sa venovali aktivitám, ktoré sú prepojené s environmentálnou výchovou a praktickým vyučovaním. Deti sa zaoberali rastlinami a pestovaním - pripravovali hrášok na kľúčenie a do nového záhona si zasadili rôzne semenka. Taktiež prispeli k čistote v našej obci. Pracovali aj na rôznych projektových činnostiach zameraných na ekológiu a budovanie vzťahu k prírode a zodpovednosti voči našej Zemi. Veľkou radosťou nielen pre materskú

školu bolo víťazné umiestnenie predškôlčky Nelky Moravovej, ktorá zvíťazila so svojou „Lory vo vesmíre“ vo výtvarenej súťaži Vesmír očami detí.

V máji sa v rámci environmentálnej výchovy v materskej škole uskutočnil vzdelávací program Chránime si našu planétu, ktorý do škôlky prinieslo Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva. Pracovníčky múzea deťom porozprávali o planéte, čo jej škodí a čo pomáha. Škôlkari so záujmom sledovali zvieratká z lesa a dozvedeli sa o nich zaujímavé informácie. Vyskúšali si aj separovanie odpadu, rozdelenie živej a neživej prírody

pomocou názorných ukážok (zvieratá, kamene, vetvičky stromov a podobne). Okrem toho skladali rôzne skladačky k danej téme a vyfarbili aj omaľovánky.

No a mali aj svoj prvý Deň otvorených dverí. Veľa sa maľovalo, spievalo, tvorilo, ale aj premýšľalo a venovalo prírode. Vďaka poslali všetkým, ktorí prišli a tešia sa na nich v septembri. No a svoj Deň detí strávili v areáli školy spolu so školákmi sa tešili z atrakcií, ktoré im pripravili pani učiteľky.

rubriku pripravila Anna Ganobjaková

NAPÍSAĽI PRE VÁS

PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE

Dňa 17. 5. sa v našej škole konalo projektové vyučovanie o druhej svetovej vojne. Žiaci druhého stupňa sa rozdelili do troch skupín. Šiestaci dostali tému O Zmluve medzi Nemeckom a Sovietskym Zväzom. Siedmáci dostali prepadnutie Sovietskeho Zväzu a ôsmaci deportáciu Židov. Každá skupina si pripravila prezentáciu a krátku scénu na danú tému. Všetky prezentácie boli náučné a scény celkom vtipne spracované. Po tomto školskom predstavení sme mali prednášku o druhej svetovej vojne z Klubu vojenskej histórie Ostrô. Porozprávali nám, čo sa dialo v Partizánskej Ľupči a jej okolí počas 2. svetovej vojny. Na ukážku nám priniesli aj vystroj a zbrane, o ktorých sme sa mnoho dozvedeli, a zároveň si ich mohli poprezerať. Po chvíľkovej prestávke sme sa presunuli do jedálne, kde nám pán kapitán Vladimír Strmeň, účastník SNP, porozprával svoje skúsenosti a spomienky z vojny. Na záver nám zahrál

na harmonike a zaspieval rôzne partizánske ľudové piesne. Bol to veľmi náučný a zaujímavý deň. Ďakujeme všetkým, čo sa zúčastnili tohto dňa a veríme, že sa stretne aj nabudúce.

Kolektív žiakov 9.ročníka

ŠKOLA V PRÍRODE

V máji sa do školy v prírode spolu vybrali žiaci tretieho a štvrtého ročníka. Minibus ich zaviezol do Žiarskej doliny a spolu s triednymi učiteľkami Ankou a Jankou sa ubytovali v chate Horec 3. V krásnom areáli chaty Tŕinec mali veľa možností na športové vyžitie. Najviac sa im páčilo na plážovom volejbalovom ihrisku, ktoré bolo plné piesku. To bolo radosť, keď sa v ňom vyváľali. Popoludní sa stretli s odborníkom na život v divej prírode, wildwatcherom Karolom Kaliským, ktorý im porozprával o živote medveďov a vysvetlil im, prečo sa čoraz častejšie objavujú v blízkosti ľudských obydľí. V skupinách pracovali na vedomostnom teste a keď prestalo pršať, vybrali sa do lesa. Spolu hľadali pobytové znaky zvierat, určili vek stromu podľa

počtu prasleňov, určovali stopy zveri a našli aj hynúci strom po lykožrútovi. No a večer dievčatá z jednej izby pozorovali pod svojim oknom lišku. Príroda je čarovná. Druhý deň pobytu, po vyučovaní, strávili s animátorkami s rôznymi športovými, aj retro aktivitami. Dokonca poniektorí prvýkrát prášili koberce. Večer bola diskotéka, kde sa zabavili a vyskúšali si ľudové tance v pároch. V stredu spoznávali okolie a čarovné zákutia Žiarskej doliny so sprievodkyňou Aničkou, ktorá im pri novej základni Horskej služby porozprávala zaujímavé povesti o obci Žiar a jej okolí. Pozorovali rastliny, stromy, zvieratá, živočíchy. Turistická vychádzka v daždivom počasí mala svoje čaro. Očarila ich kobyľka, ktorá sa prišla pochváliť svojim žriebätkom. Po večery bola opäť tvorivá dielňa, v ktorej si žiaci podľa záujmu zhotovili čelenky. Štvrtý deň dopoludnia navštívili Medvediu štôľňu, kde sa dozvedeli o ťažbe vzácnych nerastov v tejto oblasti. Popoludnie strávili športovými aktivitami s Kids Fun Academy a potom sa venovali správnej výžive. Okrem seba krmili rôznymi zábavnými spôsobmi aj havkáčov Elišku, Happy a Mini v bloku canisterapie. Večer si záujemco-

via v tvorivých dielňach vyrábali chobotničky. V noci si nezabudli navzájom napastovať kľučky. No a v piatok, pred raňajkami, si tie kľučky najprv očistili. Po nich si každý pobalil svoje veci. Spoločne vyniesli batožinu a športové potreby na parkovisko, poďakovali sa tetám kuchárkam za výbornú stravu a plní zážitkov a spomienok sa vrátili domov.

Triedne učiteľky 3.A a 4.A

NOC V KARAVANE

Z piatka do soboty sme boli kempovať s pani učiteľkou a s jej manželom v Ľupčianskej doline. I keď počasie neprialo, šli sme. Veľmi sme sa tešili. Boli s nami aj niektorí rodičia. Keď sme prišli do doliny, chlapi pod dozorom rozkladali oheň. Opekali sme si špekačky a slaninku. Po opekačke sme sa vybláznili pri hrách. Pani učiteľka hrala na gitare a my sme spievali. Bolo veselo a prišla aj tma. Nataška mala mokré nohavice, tak som jej požičala svoje. Šli sme sa prezliecť, a v tom nám chlapi začali vybuchovať na karavan. Celé v strachu sme pištali a smiali sa zároveň. Ujo Peter sa pri večerom ohni pýtal: „Aké zvieratá teraz na nás pozerajú?“ Dievčatá išli spať skôr, chlapi až neskôr. I keď bez maminky, ale spalo sa mi výborne. V sobotu ráno sme vstali do slnečného dňa.

Chvíľu sme sa hrali s babami v karavane, kým sa zobudili chlapi. Urobili sme si sladké raňajky. Po raňajkách sme hrali rôzne hry. Najlepšia hra pre mňa bola zbieranie kamienkov so zatvorenými očami. Bolo to zábavné a smiešne. Po raňajkách sme sa išli baliť na odchod domov. Na námestí v Partizánskej Ľupči na nás už čakali rodičia. Chcem sa veľmi pekne poďakovať pani učiteľke a jej manželovi za krásne strávené chvíle s nimi a so spolužiakmi.

Sofia Jurášová, 2.A

EXKURZIA NA VODNOM DIELE LIPTOVSKÁ MARA

Dňa 30. mája 2024 sa žiaci 6. až 9. ročníka Základnej školy P. Ľupča zúčastnili exkurzie na Vodnom diele Liptovská Mara. Exkurzia bola zorganizovaná v rámci medzipredmetových vzťahov medzi fyzikou, technikou, geografiou a dejepisom. Po príchode na miesto nás privítal náš sprievodca, pán František Nemeth, ktorý nám poskytol podrobný výklad o histórii a funkcii vodného diela. Žiaci mali možnosť oboznámiť sa s technickými aspektami priehrady, jej výstavbou a významom pre energetiku a reguláciu vodných tokov. Geografická časť exkurzie sa zameriavala

na umiestnenie a význam Liptovskej Mary v rámci Slovenska. Žiaci sa dozvedeli o okolitej krajine, ekologických dopadoch a významných geografických bodoch v blízkosti vodného diela. V rámci dejepisnej časti sme sa venovali histórii výstavby priehrady a jej vplyvu na miestne obyvateľstvo, ktoré muselo byť presídlené z oblasti zatopenej vodnou nádržou. V oblasti fyziky sme sa zamerali na princípy fungovania vodnej elektrárne. Žiaci sa dozvedeli, ako sa potenciálna energia vody premieňa na kinetickú energiu a následne na elektrickú energiu prostredníctvom turbín a generátorov. Sprievodca, pán Nemeth, nám vysvetlil aj dôležitosť premeny energie a zachovania energetických zákonov v kontexte vodných diel. Počas celej exkurzie na žiakov dohliadali pedagógovia Mgr. Zuzana Siakelová, Mgr. Jana Kubíková, Danka Mráziková a Mgr. Ľuboš Hošala. Všetci zúčastnení si odniesli bohaté vedomosti a nezabudnuteľné zážitky, ktoré obohatili ich vzdelanie a pochopenie interdisciplinárnych súvislostí medzi prírodnými a spoločenskými vedami. Celá exkurzia bola úspešná a prispela k lepšiemu pochopeniu významu vodného diela Liptovská Mara v kontexte technického pokroku a jeho historického, geografického, environmentálneho a fyzikálneho dopadu.

Konferencia Združenia základných škôl, ktorá sa konala tento rok 2024 v Šamoríne, bola významnou udalosťou pre slovenské školstvo. Podujatie sa uskutočnilo v moderných priestoroch x-bionic® sphere a zúčastnili sa na ňom desiatky riaditeľov, učiteľov a odborníkov zo základných škôl z celého Slovenska.

Ako ďalej so vzdelávaním

Program konferencie bol bohatý a zahŕňal prednášky, workshopy a panelové diskusie zamerané na aktuálne témy v oblasti vzdelávania, ako sú digitálna transformácia školstva, inkluzívne vzdelávanie a nové metodiky výučby. Dôležitou súčasťou konferencie boli aj diskusie o budúcnosti slovenského školstva a možnostiach jeho zlepšenia.

Významným momentom konferencie bola účasť ministra školstva, ktorý vo svojom prejave zdôraznil dôležitosť kvalitného základného vzdelávania pre budúcnosť krajiny. Minister vyzdvihol úspechy a inovácie, ktoré základné školy dosiahli, a zároveň predstavil plány ministerstva na podporu ďalšieho rozvoja školského systému. Účastníci ocenili jeho záväzok k riešeniu kľúčových problémov, s ktorými sa školstvo potýka.

Konferencia poskytla účastníkom možnosť vymieňať si skúsenosti, nadväzovať nové kontakty a inšpirovať sa inovátívnymi prístupmi k vzdelávaniu. Bola to skvelá príležitosť pre všetkých zúčastnených získať nové poznatky a zdieľať najlepšie praktiky, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu kvality vzdelávania na základných školách na Slovensku.

Mgr. Ľuboš Hošala, riaditeľ školy

SPOLOČNE ZA KVALITNEJŠIE ŠKOLY

KAŽDÝ KÚSOK JE ORIGINAL

Pri návšteve Janka Kúkola v jeho dielni práve leštil kus ozdobenej kože. Dorábal pár dní predtým, ako vycestoval na Dolnú zem na Dni Petrovca. "Toto bude darčeková fľaša, obalená v koži, je to na zákazku, dar na svadbu, do ktorej sa naleje fajná domáca pálenka."

V dielni má asi 200 nástrojov (razníc alebo rádlikov) aj môjmu neznalemu uchu zvláštne pomenovaný nástroj "štorckyke". Pri práci používa rôzne postupy, napríklad nahrievanie rádlikov,

aby v koži ostali pekné výrazné vzory. "S raznicou pracujem s tlakom, vzor sa spraví razením a v koži ostane priehľbinka. S rádlikom nemám takú silu, tak ho musím nahriať a na koži ostane kontrastný vzor."

Pri vzoroch na opasky sa inšpiruje pôvodnými liptovskými vzormi na historických opaskoch. "Toto je liptovský opasok zo stredného Liptova. Máme rozdelenie na horný Liptov, stredný a dolný Liptov. My sme stredný. Malé pracky si robím sám, väčšie mi pomáha robiť kamarát. Všetky pracky sú z mosadze, koža je hovädzia."

Janko robí na podložke zo špeciálneho plastu. Plast musí byť mäkký a zároveň tvrdý, aby doň mohol vykľepávať. Každú kus kože, z ktorej sa ide robiť, musí byť navlhčený čistou vodou. Zoberie si razničku a začne do kože raziť. Potom pridá ďalší vzor s inou raznicou. "Nemám dopredu nakreslený vzor, ako priebežne robím, tak mi napadajú ďalšie vzory." Takto je každé dielo originál.

Vypátraný exotický pôvod

"Som piata generácia valachov. Moji predkovia prišli z Balkánu v 15. storočí a volali sme sa Koleničovci. Ako prímenie sme mali Kúkol. Prišli na Liptov a usídlili sa v Motkovisku. Tri dediny - Motkovisko, Hačikovany a Cínovisko boli usadlosti, ktoré založili dvaja bratia, zemanovia Motkovci. Koleničovci u nich pracovali ako pastieri, pásli im ovce a dobytok. Bratia Motkovci sa dostali do finančných problémov. Okoličányovci vyplatili ich dlžoby a zemanov zobrali do Okoličného. Osady zanikli, ale ostal nimi postavený kostol zasvätený svätému Krížu. Nová dedina vzniknutá na týchto miestach sa volá Svätý Kríž. Jozef Kolenič, s prímením Kúkol, sa oženil do zemianskej rodiny Obrciánovcov v Ľubeli a mal syna Jozefa, ktorý ako prvý bol v 1845 krstený už ako Jozef Kúkol. Bol to môj prastarý otec. Odvtedy sa voláme Kúkolovci. Boli sme valasi, bačovia, po celom Liptove," predstavuje Janko svoju rodinnú históriu. "Ja som si toto remeslo zažil iba ako dieťa, keď som na prázdniny chodil za otcom na salaše. K práci s kožou som sa dostal až po štyridsiatke, keď sa ku mne dostala kniha Opasky, kapsy a spínadlá, pri ktorej sa mi otvorili oči. Pýtal som sa otca, čo mu ostalo po starom otcovi a ten mi povedal, že starý otec všetko predal do múzea. Kniha mi to potvrdila, lebo sú v nej fotky pastierskej výbavy z Partizánskej Ľupče. Je tam opasok z Partizánskej Ľupče, majiteľ 1930 Jozef Bukol, a to bol môj starý otec."

Cez múzeum k rodinným klenotom

"Kontaktoval som múzeum v Martine a vyšli mi v ústrety. Niektoré kúsky sme ešte dávali dole z figurín. Mohol som si všetko nafotiť, pomeľať, zdokumentovať. Svojimi rodinnými spomienkami som doplnil informácie o depozitoch, ktoré od môjho starého otca mali. Bola to pre mňa veľmi emotívna udalosť, aj slzy som mal v očiach," spomína na dôležitý moment.

S knihou "Opasky, tašky a spinadlá" s fotografiami pôvodných opaskov z rôznych krajov Slovenska, ktorá bola pri zrode jeho záujmu o remeslo.

Ílže Janko. "Mám peknú spoluprácu s Novým Sadom - s dolnozemskými Slovákmi v Srbsku". Viackrát bol na Dňoch Petrovca.

Cez mesto Ružomberok sa dostal do Francúzska na oslavy dobytia Bastilly a dvakrát aj do moravského Kroměříža. "Tam majú krásne námestie a keď plesnem bičom, tak je ozvena na štyrikrát. "Pane báčo, vy ste štyria?" pýtali sa ho účastníci. "Všade, kde idem, prezentujem aj moje rodisko. Keď sa ma pýtajú odkiaľ som, tak hovorím, že z Nemeckej Ľupče. A porozprávam históriu."

Cez remeslo predkov sa dostal k zaujímavej histórii svojej rodiny aj histórii Nemeckej Ľupče a celého regiónu. "Keď sme prerábali starorodičovský dom, našli sme v múre zamurovaný sobášny list môjho starého oca, ktorý sa narodil ešte v Nemeckej Ľupči. Pekne zabalený, písaný krasopisným písmom. Keď som si dal robiť rodokmeň, pán archivár mi potvrdil, že je to krásny rodinný poklad."

Plieskanie bičom nebola vždy len frajerina

"Ide o zvuk biča, predvádzať sa," zhrnie túto kratochvíľu Janko. "Ale pôvodne mali na salašoch význam na zaháňanie a zastrašovanie divých zverí, lebo plesnutie bičom je ako keby si vystrelil zo zbrane. Bič sa nevolal byč, volal sa býkovec, používali sa už v neolite. A boli urobené z býčieho penisu. Až postupne sa bič vyvíjal, robili sa korbáče a podobne" dopĺňa.

Plieskanie bičom slúžilo tiež ako signalizácia. "Keď si ráno pastier vyháňal dobytok, tak zaplieskal na začiatku dediny a gazdiné už vedeli, že majú vyhnúť kravky von."

Biče - rovnako ako opasky - patria do valašskej kultúry, ktorá prekvitala v homatých krajoch Slovenska. "Podobne ako fujara alebo trombita, boli to predchodcami mobilu, keď pomáhali dať niečo vedieť na diaľku," približuje ich odkaz. "Kúkoloenci nehrali na fujare, ale zato boli dobrí speváci. U nás je doteraz na každých krstínach či svadbe veselo, hlavne valašské odzemyky si pamätám. V Ľupči sme najpočetnejšia rodina. Sme po aj celom Slovensku. Keď sme sa stretli celá rodina, tak nás bolo cez 150. A to ešte neprišli všetci."

Text a foto

Andrea Lencse Brndiarová

"Takto som si urobil po starom otcovi vernú kópiu opaska, kapsy. Keď som sa z múzea vracal domov, tak mi na pol ceste volali zamestnankyne, že niečo pre mňa majú. Vrátil som sa a zobrali ma do knižnice. Podarovali mi vyradené knihy z knižnice o ľudových šperkoch a podobne. Doma mi všetci dali pokoj, lebo ja som bol vytešený ako malé dieťa. Ponoril som sa do svojho sveta."

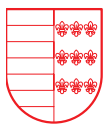
Aj tieto darované publikácie boli prínosom, spravil si prehľad o prackách v rámci Slovenska. Popri knihách začal pátrať aj po majstroch, ktorí sa tomuto remeslu už venovali. "Niektorí mi otvorili dvere a hneď aj zavreli, boli aj takí. Ale našli sa aj takí ako Ľubo Šida z Liptovských

Sliachov, nebohý Ľubko Medveď, Janko Staňo, Milančo Čtút. Tí boli moji prví učítelia. Mohol som im zavolať aj o pol noci a poradili mi."

Doma aj vo svete. "Pane báčo, vy ste štyria?"

Ján Kúkol sa pravidelne prezentuje na Slovensku aj v zahraničí. Jednou z pravidelných udalostí, ktoré navštevuje, je Ovcárska nedeľa v Pribyline. Doma je už roky aj vo Vlkolínci, kde spolupracuje s Klubom Unesco Slovakia. A samozrejme, každoročne sa zúčastňuje remeselníckeho jarmoku doma v Ľupči. "Zo začiatku som vymetal každý kút, ale teraz si už vyberám, lebo nestíham chodiť všade," vysvet-

DUŠAN DOBÁK O SEBE A ĽUPČIANSKÝCH CHOVATEĽOCH

Vznik združenia sa datuje do roku 1957. Vtedy sa skupinka nadšencov rozhodla založiť spolok, ktorý by zastrešoval chovateľov, bol im nápomocný po stránke odbornej a zároveň zabezpečoval pre nich výhody, ktoré poskytovala vtedajšia legislatíva.

Chov domácich úžitkových zvierat bol v Ľupči veľmi rozšírený, a tak vznik takéhoto združenia bol viac ako potrebný. Prvým predsedom bol Vladimír Peterec. Po ňom nasledoval Štefan Bartík, od roku 1971 bola pred-

sedkyňou Vilma Bellová, od roku 1979 Juraj Kučera a v roku 1988 prevzal predsedníctvo Dušan Dobák.

Pán Dobák túto funkciu vykonáva dodnes (už 36 rokov) a je najdlhšie úradujúcim predsedom organizácie. Dokonale pozná život v organizácii, problémy, s ktorými musí denne bojovať. Zároveň je hrdý na výsledky pod jeho vedením. V rozhovore sa otvoril a ponúkol pohľad na život v organizácii.

Povedzte nám najskôr niečo o sebe.

Narodil som v Ľupči, bývam v Ľupči. Som hrdý, že som rodák a obyvateľ tohto bývalého mestečka a dnes sľubne sa rozvíjajúcej obce Partizánska Ľupča.

S manželkou sme si tu postavili svojpomocne rodinný domček a momentálne si prvý rok užívam zaslúžený dôchodok. Pokiaľ som bol aktívny, pracoval som ako murár v Robstave Liptovský Mikuláš (od roku 1991 ako majster odborného výcviku). Túto pozíciu som zastával od roku 2002 na Strednej odbornej škole stavebnej v Liptovskom Mikuláši. Mám dve deti, ktoré majú už samostatné rodiny. Teším sa z ich úspechov a zo svojich vnúčat.

Odkedy sa venujete chovateľstvu? má vo vašej rodine tradíciu?

Môj otec aj strýko sa skoro celý svoj život venovali chovu holubov. Ja som si tie majestátné, okrasné aj úžitkové vtáky obľúbil už ako chlapec, začal som s chovom a táto záľuba pretrváva dodnes. Vlastnil som viac ako 10 plemien v počte viac ako 100 kusov.

V minulosti sa takmer v každej domácnosti chovalo veľa úžitkových zvierat - sliepky, zajace, husi, ovce, prasiatka a v početnejších rodinách nechýbala ani kravička. Ani naša rodina nebola výnimkou, vtedy to bola nutnosť chovať domáce zvieratá. Veľa ma naučil môj otec a som mu za to nesmierne vďačný.

Kedy ste začali s prácou v zväze chovateľov?

Môj záujem o chov domácich zvierat vyústil do členstva v organizácii. Členom základnej organizácie som sa stal v roku 1977 ako 15-ročný. Predsedkyňou bola vtedy Vilma Bellová.

Veľa obyvateľov sa stalo členmi zo zisťovaných dôvodov, aby za členstvo získali za zvýhodnené ceny krmivo, zmesky a iné kŕmne produkty potrebné pre domáci chov. Chovatelia mali možnosť cez organizáciu odovzdávať vedľajšie produkty (vlna, koža) ale aj živé

kusy (jahňatá, králiky a pod.) Podľa množstva odovzdaných produktov bolo potom organizácii prideľované množstvo krmív. V tomto období sa vôbec nepreferovalo výstavníctvo. S výstavníctvom a registráciou sa začalo až v roku 1985. Domácnosti chovali len pre úžitok, pre vlastnú potrebu. Aj napriek tomu bola organizácia veľmi aktívna. Mala asi 57 členov, ktorí sa zúčastňovali brigád pri zbere obilia, zemiakov, dorábali sená a pod.

Predsedom základnej organizácie ste od roku 1988. Aké boli vaše začiatky vo funkcii?

Predsedníctvo som prebral od Juraja Kučeru, ktorý vykonával túto funkciu od roku 1979. Tajomníka mi robil Ján Potkan a pokladníkom bol Ladislav Kohút. Začiatky boli veľmi ťažké, začínali sme z ničoho. Organizácia nevlastnila takmer žiadny hnutelný ani nehnuteľný majetok, výnimkou bola jedna váha – „decimálka“, na ktorej sa vážili krmivá pri výdaji naturálií pre členov. Okrem toho to bolo tesne pred začiatkom zmeny spoločenského systému a vtedy ešte nikto nedokázal predpokladať ako to dopadne.

Nemali sme vlastné priestory a postupne sme vystriedali pre potrebu organizácie rôzne objekty: budovu bývalej banky, budovu – terajší Remeselník, býv. Kollárovie dom, Gálovie dom (Vila Lypsche) až po naše terajšie sídlo – objekt bývalej pekárne za poštovým úradom. Tento objekt nám bol prepožičaný do užívania od starostu Ľubomíra Friča a svojpomocne sme si ho upravili pre svoje potreby.

Máme miestnosť pre výstavu 240 holubov, zasadacie miestnosť na schôdzovanie, miestnosť pre exotické vtáctvo a miestnosť bývalého humna pre výstavu 120 králikov.

Ste materiálne dostatočne zabezpečení?

Okrem priestorov, ktoré sme si vo vlastnej režii upravili a máme ich v prenájme od obce vlastníme 240 klieťok pre výstavu holubov, 50 klieťok pre hydinu, 120 klieťok pre králiky

a exotické vtáctvo.

Spočiatku sme si na svoju činnosť zabezpečovali finančné prostriedky organizovaním zábav či iných spoločenských podujatí. Zo zisku sme si postupne zakupovali zariadenie a vybavenie pre činnosť a chod organizácie. Výrazne nám bol nápomocný Obecný úrad v Partizánskej Ľupči, ktorý organizáciu finančne podporuje a zo sponzorov treba poďakovať hlavne Lesnému komposesorátu za finančnú pomoc.

Ako vyzerá váš chovateľský rok?

Pravidelne každú tretiu nedeľu organizujeme stretnutie chovateľov v Partizánskej Ľupči. Pripravujeme burzy kde prichádzajú k nám chovatelia zo všetkých kútov našej republiky. Veľkému záujmu verejnosti sa teší výstava

holubov, hydiny, králikov a exotického vtáctva konaná pri príležitosti remeselníckeho jarmoku vždy v septembri. Naopak, naši chovatelia sa zúčastňujú výstav a súťaží organizovaných chovateľmi v rámci Slovenska.

Pochváľte sa svojimi úspechmi.

Spomeniem aspoň niektoré ocenenia členov SZCH v Partizánskej Ľupči:

Ladislav Mrázik získal hodnotenie Šampión SR – holuby, David Kozoň – Šampión SR – králiky a hydina, Dorota Balková – Šampión SR a majster SR – králiky a hydina, Dušan Dobák – Šampión SR a majster SR – holuby, Oľga Dobáková – Šampión SR – exotické vtáctvo, Jozef Vozár – Šampión SR a majster SR – hydina, Patrik Garabáš – Šampión SR – hydina, Dušan Dobák – získal čestnú cenu a pamätnú plaketu za účasť na európskej výstave.

Ste predsedom SZCH už 36 rokov. Čo sa vám vybaví pri spomienkach a pohľade do minulosti?

Moje pôsobenie vo funkcii predsedu rozdeľujem do dvoch častí. Je to obdobie do roku 1989, keď členská základňa bola síce veľká, ale členovia sa organizovali hlavne pre výhody ktoré im organizácia poskytovala pri chove domácich zvierat.

Od roku 1989 tieto výhody zanikli a počet členov sa výrazne znížil. Ostalo nás asi 12 a organizácii hrozil zánik. Až do roku 2000 to bolo obdobie stagnácie a členmi boli naozaj len tí, ktorí chov domácich zvierat považovali za svoj koníček a záľubu. Bolo to obdobie, keď prevládalo hlavne výstavníctvo – o tom svedčia spomenuté úspechy. Podarilo sa nám získať pomerne dobré materiálne zabezpečenie pre činnosť a vybudovali sme si uznanie a rešpekt u kolegov z iných organizácií SZCH.

A čo do budúcnosti?

Naša organizácia má dnes 37 členov, z toho je 32 dospelých a 5 mladých chovateľov. Preto je potrebné vynaložiť omnoho viac úsilia pri získavaní hlavne mladých chovateľov, neustále zvyšovať členskú základňu.

A ja si medzi nimi budem hľadať šikovného nástupcu, ktorý po mne preberie vedenie. Budem mu odovzdať svoje skúsenosti a pomáhať v tejto náročnej funkcii.

**pripravil Miroslav Migaľa
foto Martin Sprušanský**

SPOMÍNAME NA PROFESORA PAVLA MAJERČIAKA

Dňa 27. júna 2024 uplynulo sto rokov od narodenia Pavla Majerčiaka. Narodil sa v Nemeckej Ľupči v remeselnícko-roľníckej rodine Eduarda Majerčiaka a jeho manželky Emílie, rod. Bellovej.

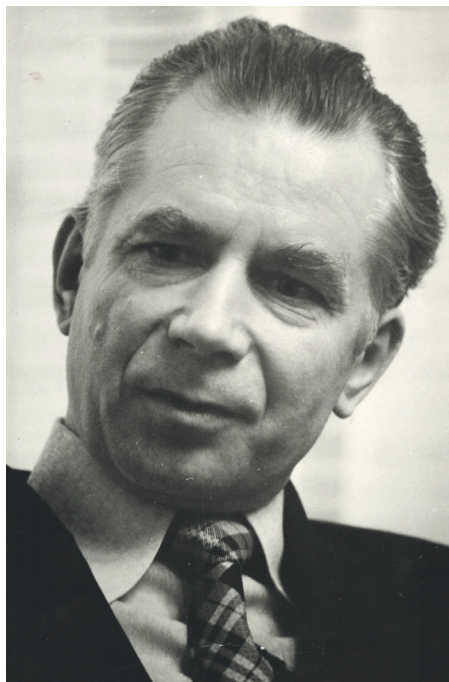
Detstvo v Ľupči

Bol druhorodeným, jeho starším bratom bol Vladimír. Svoje detstvo prežil v pracovitej rodine, v atmosfére vzájomnej lásky, porozumenia, tolerancie a úcty k iným. Tak ako jeho brat bol vychovávaný k zodpovednosti za svoje úlohy i za spolupatričnosť pri riešení záležitostí rodnej obce.

V kruhu najbližších mu boli vštepované hodnoty, ktoré po celý život prenášal do svojho pracovného a súkromného života, hodnoty, ktorými bol príkladom i pre iných. V Partizánskej Ľupči, bohatej na históriu, ale aj na krásne prírodné prostredie, získal na celý život lásku k svojej obci, jej ľuďom i k Liptovu. Vždy sa hrdo hlásil k Ľupčanom i k Liptákom. Často spomínal na tunajšie školské roky, kamarátov, športovanie a turistiku, na pomoc rodičom pri prácach na poli, ale aj na náročné podmienky pri dochádzaní do Liptovského Mikuláša, kde študoval na Gymnáziu J.M. Hodžu.

Smutnou súčasťou jeho mladosti bola druhá svetová vojna, ktorá veľmi negatívne zasiahla do života Ľupče. Ako mnoho iných mladých mužov, aj on bol po incidente partizánov s nemeckými vojakmi odvedený do nemeckého zajateckého tábora v Čechách. Zo spomienok z tohoto smutného obdobia bolo cítiť jeho negatívny postoj k vojne, konfliktom medzi ľuďmi a zároveň odhodlanie prekonať životné prekážky.

Ďalšou prekážkou v tejto fáze života bolo ochorenie na týfus počas epidémie v Par-

tizánskej Ľupči. Vďaka podpore svojej rodiny (najmä mamy) a úsiliu lekárov v mikulášskej nemocnici sa vrátil do života a úspešne ukončil gymnaziálne štúdium.

Uznávaný vedec a pedagóg

Vážil si prístup rodičov a brata Vladimíra, ktorí ho podporovali v záujme o vzdelávanie. Umožnili mu vysokoškolské vzdelanie - najskôr na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave a po reorganizácii štúdia na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach, ktoré

ukončil v roku 1949.

V 50-tych rokoch 20. storočia naštartoval celoživotnú cestu vedecko-výskumného pracovníka (najskôr na Výskumnom ústave živočíšnej výroby vo Víglaši, neskôr, až do svojej smrti dňa 13.4. 1998 v Nitre).

Orientoval sa na otázky biológie, zoológie, šľachtenia, reprodukcie a techniky chovu ošípaných. Bol koordinátorom a zodpovedným vedúcim mnohých výskumných tímov orientovaných na hybridizačné programy s využívaním moderných biotechnologických metód. Jeho zásluhou boli uznané nové plemená ošípaných tzv. Biela mäsová (1980) a Slovhýb (1981).

Pracovné úsilie prof. Majerčiaka bolo spojené s bohatou publikačnou aktivitou (stovky vedeckých a vedecko-populárnych prác, 90 výskumných správ a 40 knižných publikácií), účasťou vo významných profesijných združeniach, redakčných a vedeckých radách a vedením vysokoškolských študentov. Zúčastnil sa mnohých prednáškových a výskumných pobytov v zahraničí (Nemecko, Kanada, Poľsko, Francúzsko, Anglicko, Grécko, Maďarsko, Juhoslávia). S jeho vedecko-výskumnou činnosťou je spojené aj profesijné zaradenie od vysokoškolského docenta, cez profesora až po doktora poľnohospodárskych vied. Jeho záslužná práca v prospech slovenskej a medzinárodnej vedy a jej prepojenia na život v spoločnosti boli ocenené množstvom najrozmanitejších ocenení, medzi nimi Radom práce (1984).

Návraty

Ľudia, ktorí boli v kontakte s prof. Majerčiakom, dodnes na neho spomínajú ako na človeka mimoriadne pracovitého, discipli-

novaného, tvorivého, skromného, obetavého v práci, ale aj v pomoci iným, človeka so zmyslom pre sociálne cítenie a silným ľudským charakterom.

Popri práci nachádzal relax v Partizánskej Ľupči a jej okolí. Niekoľkokrát ročne tu trávil čas so svojou manželkou Vierou (rod. Stankovičovou, tiež rodáčkou z Ľupče), deťmi Vierou a Milošom, s matkou Emíliou a svokrou Margitou Stankovičovou, bratom Vladimírom Majerčiakom a jeho manželkou Libušou (rod. Okálikovou z Ľupče), ich dcérou Danielou a s ďalšími príbuznými a priateľmi.

Jeho obľúbenými miestami boli Čertovica, Magurka a Železnô. Na tieto miesta rád vošiel aj svojich zahraničných známych. Ako by to bolo dané geneticky, ale Partizánska Ľupča a jej okolie sú neoddeliteľnou súčasťou života jeho vnúčat i pravnúčat.

„S úsmevom na tvári všetko sa ti podarí“
Čas neúprosne beží, naplňa nám ho práca, rodinné povinnosti, riešenie najrozmanitejších problémov, ktoré život prináša. My, najbližší Paľka Majerčiaka, sme vďační osudu za šancu vyrastať pri ňom, učiť sa od neho, prekonávať prekážky, ale aj smiať sa s ním. Veď rád pripomínal, že „S úsmevom na tvári, všetko sa ti podarí“.

Krédom jeho života, ktoré je hodné zamyslenia, sú slová básnika Karola Kuzmányho (1865):

*„Ak chcete ďalej prísť, ako my dôjdeme,
Treba vám viac vedieť ako čo my vieme,
Treba vám vrúcnejšou vierou sa zapáliť,
Treba vám väčšou smelosťou sa presláviť
Treba vám viac práce, viac trpezlivosti,
Viac čistoty srdca a svätej nevinnosti:
lebo po čom túži človek, tomu slúži,
- A ako mu slúži –tak sa v tom i ztuží,-
Beží potom človek – a –lebo dobeží,
Lebo i padne- a- potom tak leží.“*

dcéra prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc.

MAJERČIAK, Pavel, prof. Ing. DrSc., vedúci vedecký pracovník Výskumného ústavu živočíšnej výroby v Nitre a profesor Vysokiej školy poľnohospodárskej v Nitre.

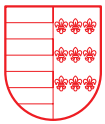
Absolvent Vysokiej školy poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach, Ing (1949). Vedecký pracovník Výskumného ústavu živočíšnej výroby vo Vigľaši (1949-1961), neskôr v Nitre (1961-1991), CSc. (1961), docent (1964), DrSc. (1971), profesor (1980), vedúci oddelenia šľachtenia hospodárskych zvierat Výskumného ústavu živočíšnej výroby v Nitre (1958-1989).

Profesijná aktivita: biológia, šľachtenie, reprodukcia, nové techniky chovu ošípaných, nové metódy plemenitby a šľachtenia (nové plemeno ošípaných Biele mäsové), hybridizačný 79 program (mäsový hybrid Slovhby 1), veľkovýrobné technológie chovu ošípaných a špeciálne biotechnologické postupy (transplatácie embryí), tvorba, zachovanie a ochrana genofondu vyšľachtených plemien.

Zodpovedný riešiteľ početných výskumných projektov. Autor a spoluautor viac ako 300 vedeckých prác, 600 odborných prác, 91 výskumných správ, 40 knižných publikácií, najvýznamnejšie: Komplexný program rozvoja chovu ošípaných v SR do r. 1990 (1979), Technologicko-chovateľské postupy v chove ošípaných (1985), Od diviaka po dnešnú ošípanú (1996).

Člen Čs. akadémie zemедělských věd, Slovenskej poľnohospodárskej akadémie, člen odborných komisií Ministerstva pôdohospodárstva SR, člen a predseda Slovenského ústredného výboru poľnohospodárskej vedecko-technickej spoločnosti, člen Komisie pre obhajoby doktorandských (CSc.) a doktorských dizertačných prác (DrSc), nositeľ medaily Čs. akadémie zemедělskej Za zásluhy a rozvoj výskumu (1974), štátneho vyznamenania Za vynikajúcu prácu(1974), medaily k 25. výročiu Čs. VTS, nositeľ Pamätnej medaily Vysokiej školy poľnohospodárskej v Nitre (1980).

Zakladajúci člen, člen Hlavného výboru a Čestný člen (1978) Slovenskej spoločnosti pre poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárske vied pri SAV. Zomrel r. 1998.

Z DEJÍN NEMECKO-L'UPČIANSKEHO LESNÉHO KOMPOSESORÁTU

(pokračovanie)

V roku 1806 došlo v komposesoráte k niektorým organizačným zmenám. Pokladnica (lesná cassa) prešla z lesného inšpektorátu pod právomoc novovymenovaného perceptoru Samuela Hendla. Na kongregácii 8. mája sa volili a menili niektorí noví funkcionári. Lesným inšpektorom sa stal Matej Vyšný, doterajší mestský orátor a plat mu bol stanovený na 60 zlatých ročne.

Zmeny v komposesoráte

V roku 1807 sa podielnikom v lupčianskych lesoch stal Ignác Detrich, advokát Likavsko-hrádckého komorného panstva. Ten tu nadobudol značné čiastky pričom žiadal, aby mu komposesorát vyznačil drevo na výrobu šindľa a na vypálenie vápennej pece. Komposesorát toto odmietol.

Výstavba drevených domov a hospodárskych objektov pokračovala v mestečku aj v roku 1807. Stavebné drevo sa ťažilo vo Veľkej doline, Slatvinskom a Blatníku. V roku 1807 bolo v Lupči ubytované vojsko a všade panovala veľká drahota. Mešťania mali veľké výdavky, vojsko museli zásobovať potravinami a hlavne drevom.

V máji 1808 otvorili nové rúbanisko v Balnom, kde sa ťažilo kupecké drevo. Pravda predtým bolo potrebné opraviť cestu, pretože „posa-

vád s mnohou nebezpečnosťou spojená jest“. Palivové drevo bolo dovolené rúbať zvyčajne do sviatku Jána Krstiteľa. Dozor nad prácami vykonával inšpektor a perceptor Samuel Hendl a Adam Ruman. K „colovani“ (meraniu) dreva komposesorát a mesto zvyčajne vysielali richtára, orátora, lesného inšpektora, jedného z mestských hajtmanov a v roku 1808 aj hlásneho Martina Spamensisa.

Výroba vápna pokračovala aj v tomto období, pravda, podľa rozhodnutia kongregácie v roku 1808 s ním bolo zakázané obchodovať. Vápnom slúžilo na podmurovku drevených domov a potrebovali ho tiež niektorí domáci remeselníci. V máji 1810 kongregácia rozhodla, že palivové drevo majú komposesori rúbať spoločne, aby sa zabránilo škodám, čo sa však už zdôrazňovalo v predchádzajúcom období. Previnilcov čakali rozličné tresty.

Ťažké roky

Doprava dreva vodnou cestou ničila brehy potoka v doline aj povýše mesta. Kongregácia v roku 1810 zakázala splavovanie jednotlivých kusov dreva a nariadila ich zväzovať do plti. Drevo z hôr splavovali najatí ľudia, ktorí si nedovolene privyrábali tým, že si časť materiálu ponechávali a tým sa dopúšťali priestupkov.

Ťažkosti v obchode s drevom zapríčiňovali v rokoch 1809-1810 vojnové udalosti. Mnohí mešťania mali pripravené „drva a buky“, čo

však zákon nepovoľoval. Kongregácia súhlasila s tým, aby sa tento pripravený materiál predal.

Na splácanie mestských daní v období veľkej drahoty v roku 1811 bolo určené kupecké drevo vo Veľkej doline vo Vyšnom Lovnáči, na strane od Veľkej Oružnej. Vzhľadom na panujúcu drahotu dostávali zodpovední za meranie dreva diéty vo výške 4 zlaté.

Na kongregácii 20. mája sa konštatovalo, že v komposesorátnych lesoch nápadne ubúda buk. Napriek tomu niektorí komposesori buky rúbali, vyvážali von z mesta a predávali. Hrozila im konfiškácia tovaru a pokuta 50 zlatých.

V roku 1811 bol obnovený zákaz vyvážania palivového dreva von z mesta a jeho predávanie. Zákaz bol prijatý ešte na kongregácii 3. mája 1798. Na pálenie vápna sa mohlo používať iba suché drevo (klocky na vápenicu). Platilo to pre všetkých podnikateľov aj spoločníkov. Pri kontrole sa ukázalo, že v lesnej pokladnici bolo v roku 1811 v hotovosti 2643 zlatých, nedoplatky boli vyčíslené na 1590 zlatých. Peniaze sa mali použiť na opravu brehov potoka, alebo na práce na tajchu, prípadne sa mali uložiť na úrok, o čom mala rozhodnúť nasledujúca kongregácia.

Obdobie neslýchanej drahoty

Nelažký život a „neslýchanú drahotu“ potvr-

ilustračné foto Facebook LK

dzuje veľa záznamov z roku 1812. Značne sa zvýšilo daňové zaťaženie obyvateľstva. Komposesorát každému členovi povolil mimoriadnu ťažbu dreva na predaj. Ťažilo sa v Veľkom Lovnáci a Blatníku. Na kongregácii 14. apríla sa konštatovalo, že sa míňa zbytočne veľa stavebného dreva. Mnohí obyvatelia opravovali svoje príbytky a hospodárske objekty napriek tomu, že to nebolo potrebné. Od roku 1812 potrebu opráv a dodávku dreva odporúčal po prezretí stavieb lesný inšpektor a jeden mestský úradník.

Drevo sa v zimnom období z hôr vyvážalo hlavne saniach. Vývoz ovplyvňovali rozmary a výkyvy počasia. V roku 1813 „pro náhle skapanau sanicu“ ho nestačili dopraviť do mesta. Celý Liptov v tomto roku postihli veľké povodne, ktoré zapríčinili škody aj v chotári Ľupče. Zničili cestu a brehy potoky vo Veľkej doline. Každý gazda vysielal na opravné práce chlapa alebo ženu najmenej na dva dni. Kurialisti „od práce této sa odtáhli“ a tak za jeden odpracovaný deň platili najatému chlapovi 40 denárov, žene 20 denárov. Furmanom „ktorí vozili kameň sa platilo z lesnej pokladnice 4 zlaté na deň.

Rok predtým okrem povodne veľké škody narobila na lesných porastoch aj víchrica.

Živelné pohromy

Živelné pohromy oddávna sužovali lesy v okolí Ľupče. Napríklad veľká búrka sa prehnala 24. júna 1585 na sviatok Jána Krstiteľa. Očitý svedok zaznamenal, že zem sa triasla a v celom okolí sa nevidane blýskalo a hrmelo.

V utorok po svätej Trojici 22. mája 1617 sa v Ľupči, Malatínoch a Sliačoch strhla veľká búrka v rámci ktorej obrovský príval dažďa najväčšie škody napáchal v Ľupčianskom poli až po „Rumanove Las“. Veľká voda sa potom prehnala cez Ľupču, vyvrátila mlyny zo základov, polámala žľaby a opadla až po dvoch hodinách.

Na sviatok svätej Margaréty v pondelok 13. júla 1626 bolo veľmi teplo a podvečer sa prihnala veľmi silná búrka, ktorá obrovskou silou udrela v doline Salatínka. Aj s meste príval vetra zvalil niekoľko rozostavaných domov a zo starých pobral strechy.

V roku 1786 na posledné fašiangy sa v Ľupči a okolí vyskytlo v nočných hodinách slabé zemetrasenie. Dňa 30. júna 1788 prišla veľká búrka. Z hučiacich oblakov ktoré sa prihnali od Bieleho Potoka, padali krúpy s veľkosťou vlašského orecha. Najväčšie škody spôsobila búrka v chotároch Nižného Sliača, Ľupče, Ľubele, Dechtárov, Mikuláša, Petra, Dovalova, Hýb, Východnej, Važca a Štrby.

Zveľaďovanie mesta

Komposesorát okrem iného prispieval aj na výstavbu a opravu komunikácií v mestečku. Ešte v roku 1823 opravili časť cesty oproti Pažiti a zamýšľali vybudovať celú cestu cez Ľupču. Náklady však boli vysoké, a tak práce mali byť rozdelené na viac rokov, ako to stanovila partikulárna kongregácia 3. januára 1825. V tomto roku bolo potrebné opraviť zničené komunikácie na vyšnom konce mesta. Počasie bolo priaznivé, snehu takmer nebolo a tak sa kamene na vykladanie cesty brali priamo z nezamrznutého potoka, ale

aj z hrobíel. Okrem toho boli mešťania aj kurialisti povinní dovieť dvoj-alebo štvorzáprahom kameň z Veľkej doliny a zložiť ho na určenom mieste. Cestu mali absolvovať dvakrát.

Povinnosti mali tiež členovia komposesorátu, ktorí trvalo nebývali v Ľupči a dobré cesty potrebovali viac ako domáci obyvatelia. Mešťania, ktorí nedržali robotný dobytok, a mali menej ako tri kventíny, boli povinní „dvačaprazný vuz vystaviť“ na svoje náklady. Práce sa konali v týždni od 3. januára. Kto by ich zmeškal platil pokutu 1 zlatý a 30 denárov na deň.

Mešťania, ktorí nevlastnili zápražný dobytok a mali menej ako 3 kventíny, prekopávali hrobíe okolo vápenice a vyberali kameň z potoka. Na práce prekopávajúcich aj voziacich dozeral

mestský orátor, ktorý viedol zvláštnu knihu (manuál). Do nej každodenne zapisoval robotníkov aj oslobodených od povinností.

Zatváranie a spúšťanie tajchu mal v roku 1825 na starosti Jozef Buganček z Ružomberka, ktorý tu predtým pracoval ako kamenár. Správcovstvo vykonával za 100 zlatých ročne. Súčasne vybudovali aj mestskú lávku na Všívačoch, ktorú zaplatili z mestskej pokladnice.

*pripravil Miroslav Migal'a
foto archív Daša Adamčiaková*

*Zdroj: Vítek, Churý
Dejiny nemecko-ľupčianskeho Lesného komposesorátu v Partizánskej Ľupči*

VSTÚPME OPĀŤ DO SVETA „OFF-LINE“ VZŤAHOV

Je päť hodín ráno, prichádzam na autobusovú stanicu. Stojí tam šesť ľudí a všetci okrem jedného sú osvietení. Ich tváre totiž odrážajú chladné svetlo smartfónov.

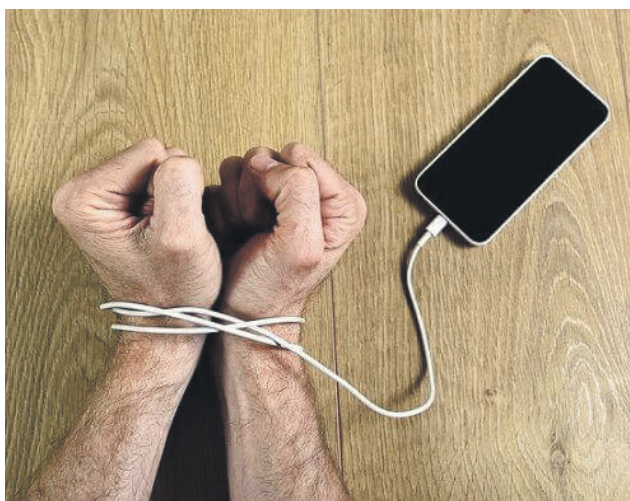
Cestujem na celodenné školenie. Kedykoľvek počas dňa lektorka ohlási prestávku, všetci účastníci siahnu po mobile, aby zistili, čo je nové (a staré), či nezmeškali niečo dôležité.

Podvečer sa vraciam rýchlikom domov. Oproti mňa si prísadne starší manželský pár, obaja z príručnej batožiny vyberajú svoje mobily, snád', aby dobre využili čas vo vlaku.

Aby toho nebolo málo, predomnou leží kniha Krotitelia displejov od Slávky Kubíkovej. Leží, lebo ja chatujem s priateľmi na ktorých som dlhšie nemala čas.

Prečo sú digitálne technológie také lákavé?

Buďme k sebe úprimní, už dávno nie je pravdou, že sú to len deti a tínedžeri, ktorí „nevedia pustiť mobil z ruky“ a „hladkajú“ ho od rána do večera. Nielen oni reagujú na každé pípnutie, alebo sa venujú online

vzťahom napriek tomu, že práve sedia v kruhu svojich najbližších. Prečo je to tak? Čo robí tieto technológie také lákavé, že im nedokážeme odolať? Práve spomínaná autorka knihy Krotitelia displejov ponúka výborne spracované vysvetlenie, ktoré mi bolo inšpiráciou pri písaní týchto riadkov. Ak to chceme povedať naozaj jednoducho, digitálne technológie využívajú základné ľudské potreby a inštinkty. Sú to najmä tie,

ktorých úlohou bolo kedysi pradávno chrániť človeka pred nebezpečenstvom a vyhľadávať potravu, teda zabezpečovali jeho prežitie. Sú hlboko vpísané v každom z nás, používame ich automaticky a denno-denne. A práve na takúto „citlivú strunu“ brnkajú tvorcovia online sveta.

Stopársky inštinkt. Vďaka nemu sme pripravení zamerať svoju pozornosť na čokoľvek nezvyčajné. Od neho kedysi záviselo, či sa človek vyhol nebezpečnému podnetu alebo naopak, našiel čosi užitočné. Či sedíme s kamarátkou na káve a klebetíme, sledujeme film, hádame sa alebo smeje sa so svojimi deťmi... čokoľvek dôležité a zaujímavé robíme, v momente ako sa rozsvieti alebo zapípa náš smartfón, obraciame k

nemu svoju pozornosť, potrebujeme vedieť, o čo ide. V 99% prípadov nič, čo by súviselo s našim prežitím. Skrátka je to nový podnet.

Potreba mať miesto v hierarchii

Ak chceme byť „niekto“ a patriť „niekam“, v reálnom živote nás to stojí veľa síl. Pre niekoho to znamená mať dobré vzdelanie, pre iného nový dom, auto, prestížnu pozíciu v práci. Uznatie od ľudí neprichádza len tak.

No v online svete ide všetko ľahšie a rýchlejšie. Aj napĺňanie tejto potreby. Odfotíme sa na peknom mieste, pomôžeme si filtrom, či provokujúcim komentárom, zapojíme sa do online výzvy obľúbeného influencera, alebo len zverejníme recept na hrnčekový koláč. Na profil sociálnej siete sa hodí čokoľvek a potom už iba sledujeme, ako nám pribúdajú lajky a komentáre. Táto činnosť naplňa aj ďalšiu našu potrebu: prirodzene túžime po spätnej väzbe. Aby si nás niekto všimol a pozitívne ohodnotil. Že to nie je skutočné, tušíme ale radšej prehladáme. Okrem týchto pravekých inštinktov pracujú tvorcovia digitálnych technológií ešte s niečím. Je to dopamín. Tento hormón je významný v mechanizme predvídania odmeny, uvoľňuje sa v mozgu tiež pri pozitívnych zážitkoch. Náš mozog si zapamätá, kedy sa to stalo. Tieto „odmeny“ vyhľadáva, môže si na príjemný podnet zvykať a následne vyžadovať viac. Pripomína to závislosť, však? Áno, človek dokáže byť závislý aj od niektorých činností na internete. Vedci to seriózne skúmajú a potvrdzujú. Napríklad popísali fenomén FOMO (Fear of missing out). Označuje strach z toho, že niečo zmeškáme. Je to ten nutkavý pocit, ktorý nás núti neustále kontrolovať mobil.

Môžeme to ovplyvniť?

Možno sa mnohí z nás v týchto obrazoch nájdeme. Práve čas prázdnin a dovoleniek môžeme skúsiť využiť na malý „detox“ alebo skôr nastavenie nových pravidiel využívania svojho smartfónu. Poďme na to úplne jednoducho: vypneme si všetky upo-

zornenia aplikácií, ktoré naozaj nepotrebujeme. Keď chceme pracovať alebo venovať sa nejakému človeku, telefón odložíme v inej izbe. Tiež ho nemusíme mať na svojom nočnom stolíku, aby nás o 2:05 v noci napadlo päť vecí, ktoré by sme si mohli pozrieť, vybaviť, kúpiť. Môžeme sa dohodnúť s ostatnými členmi domácnosti, pri ktorých činnostiach nebudeme používať mobily, napr. pri spoločnom jedle. U mladšej generácie sa možno nestretne s nadšením, ale pamätajme, že začať treba od seba a deti (malé aj veľké) sa učia v prvom rade pozorovaním a napodobňovaním.

A ešte je tu vážna otázka: čo s nudou? Čo budeme robiť na zastávke, v reštaurácii, v čakárni u lekára, pokiaľ budeme čakať? Pripravme sa, môže to byť nepríjemné.

S novou úrovňou vzťahov

Niekde si zoberme knihu, inde možno len skúsme pozorovať ľudí a svet okolo. Som si istá, že tam niekde stretne aj samých seba. A svoje vlastné myšlienky, trápenia aj túžby. Každopádne, bude to užitočné. Či sme dokázali skrotiť svoje displeje, uvidíme na tom, že náš čas budeme riadiť oveľa efektívnejšie a budeme mať hlbšie vzťahy s našimi blízkymi, pretože ich budeme budovať vedome.

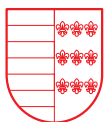
Ak by to predsa nešlo a narazili by sme na to, že s online prostredím máme vážny problém, nezostaňme v tom sami. Vyhľadajme odborníkov, ktorí sa v tejto téme vyznajú. Výbornou voľbou je stránka www.internetovazavislost.sk, ktorej autor je psychoterapeut a vysokoškolský pedagóg.

Okrem užitočných informácií ponúka možnosť jednoducho sa otestovať a tak zistiť, ako sme na tom s nadsúvaním internetu. Veľmi užitočnou stránkou zvlášť pre mladých ľudí a ich rodičov, a nielen v online témach, je www.ipcko.sk. Skúsený tím odborníkov na nej ponúka bezplatnú pomoc, ktorá je dostupná nonstop.

Verím, že ak dokážeme lepšie riadiť svoje online aktivity, prinesie nám to novú úroveň nielen do vzťahov s inými, ale aj vo vzťahu k sebe samým a to v podobe vyššieho sebavedomia a kompetentnosti. Pracovať na sebe je síce riadna drina, no výsledok bude stať za to.

Mgr. Radka Golianová

LOGOPEDICKÉ HRY V PROSPECH VŠETKÝCH

Dnes sa s vami chceme podeliť o niekoľko skvelých lekcí a poznatkov vo vývoji reči u detí a dospelých. A súčasne vám chceme ponúknuť niekoľko užitočných cvičení pre vás a vaše deti. Viediem ich aj na našej škole kvôli rozvoju správneho dýchania a zvukovej výslovnosti.

Prečo rozvíjať reč

Na začiatok niečo o úlohe a dôležitosti reči v živote človeka. Včasný a správny rozvoj reči je nevyhnutnou podmienkou formovania osobnosti dieťaťa. Bábätko vďaka reči spoznáva svet okolo seba, hromadí vedomosti, rozširuje si okruh predstáv o predmetoch a javoch a osvojuje si normy sociálneho správania. V procese vývinu reči dieťa ovláda jazyk. Zvládnutie reči v predškolskom veku je nevyhnutnou podmienkou pre zvládnutie gramotnosti a pre ďalšie vzdelávanie v škole.

Medzi rodičmi existuje nesprávny názor, že reč sa vyvíja nezávisle, bez osobitného vplyvu a pomoci dospelých, ako keby si dieťa samo postupne osvojovalo ústnu reč. Je veľmi dôležité, aby dieťa od útleho veku počulo správnu, zreteľnú reč, z ktorej sa formuje jeho vlastná reč. Rodičia jednoducho musia vedieť aká dôležitá je pre dieťa reč dospelých a ako presne s deťmi

hovoríť.

Dospelí musia hovoriť správne, bez skresľovania slov. Musia jasne vyslovovať každý zvuk, dávať si čas a „nežrať“ slabiky a koncovky slov. Ak dospelí nesledujú svoju reč, veľa slov sa k dieťaťu dostane skreslene.

Je dôležité, aby si dospelí uvedomili, že nezasahovanie do procesu formovania detskej reči takmer vždy znamená zaostávanie vo vývoji a celkový intelektuálny vývoj človeka závisí od rečových schopností. Čítanie a písanie sú komplexné zručnosti, ktoré si vyžadujú určitú úroveň rozvoja, vrátane reči. Ak dieťa nedosiahlo túto úroveň, potom je pravdepodobné veľké množstvo chýb v písaní a čítaní.

Zmysluplné hry

Problém formovania reči však nemožno zredukovať len na učenie sa čítania a písania. Vývin reči je totiž zložitý proces, v ktorom je zvládnutie písanej formy len neoddeliteľnou súčasťou. Obohacovanie pasívnej a aktívnej slovnice dieťaťa a rozvíjanie jeho gramaticky správnej frázovej a súvislej reči je úloha, ktorú rodičia môžu a musia riešiť každý deň.

Nižšie chceme uviesť príklad, ako urobiť domácu úlohu k rozvoju reči. Rodičia ne-

budú potrebovať zložité manuály a techniky. Stačí sa naladiť na svoju každodennú prácu a pozorne sa pozeráť okolo seba alebo dokonca len pred seba. Dôvodom a predmetom rozvoja reči detí môže byť akýkoľvek predmet, prírodný jav, zvyčajne domáce práce, činy alebo nálada. Aj detské knihy či obrázky v nich, hračky a karikatúry môžu poskytnúť nevyčerpatelny materiál.

Pozreli ste sa teda pred seba a videli ste napríklad jablko. Skvelé. Zvážte, že máte v rukách hotový metodický materiál na rozvíjanie reči dieťaťa akéhokolvek veku. Najprv zorganizujte súťaž „vychytaj slovo“ (Aké jablko? – sladké, šťavnaté, okrúhle, lesklé, veľké, zrelé, voňavé, žlté, ťažké, umyté).

Hra bude ešte zaujímavejšia, ak pozvete ďalších členov rodiny, priateľov vášho dieťaťa a ich rodičov. Ten, kto vymyslel ďalšie slovo, si odhrýzne jablko.

Medzitým - kým je ešte neporušené - ho môžete načrtnúť a vytieňovať farebnou ceruzkou. Je to dobré pre vaše prsty. Nechajte hotový obrázok, nech ozdobi stenu v detskej izbe.

Je užitočné vykonávať rôzne pozorovania počasie, sezónnych zmien v prírode, rastlín, vtákov, zvierat a ľudí. Užitočné je aj počúvať zvuky ulice: šuchot lístia, hluk krokov, hukot áut, hlas vtákov, zvuky vetra, dažďa, sne-

príležitosť o niečom prediskutovať so svojím dieťaťom. Len o tom diskutujte. Jednostranné „rozprávania“ bez dialógu je málo platné. Nezáleží na tom, kto mlčí: dieťa alebo dospelý. V prvom prípade deti nevyvíjajú aktívnu reč, v druhom reč pasívnu (schopnosť počúvať, počuť, rozumieť reči; včas a správne dodržiavať rečové pokyny; uzatvárať partnerstvá).

S moderným rytmom života je čoraz ťažšie nájsť si čas na učenie sa so svojimi deťmi. Ale napríklad jednoduché čítanie pred spaním priaznivo ovplyvní nielen rozvoj reči a rozhľadu dieťaťa, ale ovplyvní aj školské známky v čítaní a literatúre!

Vytvorte novú rodinnú tradíciu, ktorá nahradí sledovanie televízie. Keď totiž pozerať televíziu, dieťa mlčí, o obsahu televíznych programov ani nehovorí. A pri čítaní knihy sa mimovoľne vynárajú otázky, na ktoré je potrebné odpovedať, o niečom diskutovať, a tak získate rozhovor, komunikačnú situáciu. Rodinné čítanie „v noci“ platí nielen pre predškôlkov, ale aj pre školákov. Takáto rodinná tradícia ovplyvní nielen váš prejav, ale aj vzťah s dieťaťom.

A teraz napíšem aj pár cvičení na správny rozvoj dýchania reči. Tieto cviky sú veľmi dobré aj pri prechladnutí a pomáhajú pri detskom strese. Základom hovorenej reči je dýchanie. Hladkosť a súdržnosť reči do značnej miery závisí od schopnosti správneho dýchania počas rozhovoru. Schopnosť ovládať nádych a výdych určuje výslovnosť jednotlivých hlások.

Čo si zahráme?

Tvorba peny

Deti milujú túto zábavu, ale ako ukazuje prax, toto chuligánstvo si užívajú aj školáci aj dospelí. Budete potrebovať veľký podnos (alebo prikrýte stôl handričkou), 2-5 pohárov alebo misiek s vodou. Do každej nalejte vodu, pridajte pár kvapiek saponátu a magickú prísadu – potravinárske farbivo. Ako viete, počet farieb je neobmedzený. Deti vyzbrojíme koktejlovými slamkami a začneme aktívne fúkať. Farebná pena poteší každého. Mimochodom, môžete s ním kresliť. Pod všetky tieto poháre stačí vyvaliť roľku papiera.

Hrať futbal

Toto je najbežnejšia hra na dychové cvičenia, ale nie menej krásna. Samotný proces konštrukcie brány z improvizovaných prostriedkov stojí za to. A potom z papiera alebo obrúska vyvaľkáme malú guľu a začneme hrať. Len namiesto nôh použijeme dýchanie. Môžete hrať spolu alebo s celou skupinou. Hra nielen rozvíja dýchanie, ale naučí vás aj ovládať jeho silu a smer. A samozrejme trénuje veľmi dlhý výdych, ktorý je dlhší ako nádych.

Sfúknutie sviečok

Vyzerá to ako zábava pre ročné deti. Sú naučené sfúknuť sviečky, aby ohromili príbuzných na svoje prvé narodeniny. Ale v

skutočnosti je to mimoriadne užitočné cvičenie. Môžete sfúknuť nie jednu sviečku, ale niekoľko, a ak vytvoríte celý panel sviečok, môžete si navčičiť sfúknutie v určitom poradí. Vyfúknete cez jeden (tréning krátke výdychy a nádychy), vyfúknete celý rad (dlhý výdych).

Toto sú niektoré hry na rozvoj reči a sú tiež veľmi užitočné pre vás a vaše deti. Existuje tiež veľa rôznych a užitočných hier na rozvoj s radosťou.

Prajem veľa úspechov a radosti v celkovej práci s deťmi.

Tatiana Rud'

hu, krupobitia atď. Rozvíja sa tým sluchová pozornosť. Dieťa bude mať záujem o hry „Čo povedala ulica?“, „Buď ticho a povedz mi, čo si počul“, „Pozorné uši“, „Kto volal?“.

V kuchyni

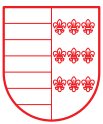
Máte možnosť rozvíjať slovnú zásobu, gramatiku, frázovú reč svojho dieťaťa na témy: „Jedlo“, „Spotrebiče pre domácnosť“, „Ovocie“, „Zelenina“ atď. Zistíte napríklad od svojho dieťaťa, kde rastie zelenina. Zapamätajte si spolu názvy rôznych zeleninových jedál (hrachová polievka, zemiaková kaša).

Povedzte svojmu synovi alebo dcére, ako sa produkty volajú, aké jedlo pripravujete, aké úkony vykonávate („krájanie“, „mixovanie“, „solenie“, „vyprážanie“ atď., často sa stáva, že deti tieto úkony nahrádzajú všeobecnými slovami „vari“ alebo „robi“). Neobmedzujte sa na primitívny každodenný slovník, ponúkajte dieťaťu stále viac nových slov. Pokúste sa ho prinútiť zapamätať si a opakovať ich po vás.

Na takmer akomkoľvek obrazovom materiáli okolo nás sú rečové hry ako „Štvrtá nepárna“, „Čo chýba?“, „Čo sa zmenilo?“, „Čo sa zmenilo?“, „Zoberte si pár“, „Kto sa hodí čo?“, „Zavolajte to láskavo“, „Premeňte to na veľké“, „Zoberte 5 znakov“, „Hádaj, o čom hovorím“, „Povedz opak“.

Diskutujme a čítajme

Nemali by ste premeškať ani najmenšiu

KNIŽNICA S DESIATKAMI NOVÝCH KNÍH

Obecná knižnica ponúka čitateľom opäť bohatší výber kníh. Čítanie nepozná ročné obdobia. Niet nad dobrú knihu v zime pri krbe, ale pohodový príbeh počas leta na pláži tiež nie je na zahodenie. Príďte si vybrať. Nadšenci čítania prázdniny nepoznajú...

Kelleová-Vasilková, Karika aj Obamová
Knižnica práve dokončila nákup nových kníh

za dotáciu získanú z Fondu na podporu umenia v hodnote viac ako 1.600 eur, obec prispela k nákupu ešte vyššou spoluúčasťou než bola dohodnutá v zmluve s Fondom. Pri výbere nových kníh bolo hlavné kritérium jednoduché - záujem a spokojnosť čitateľa. Preto sa doplnili už rozbehnuté série krimipríbehov a románov pre ženy. V knižnici sú už zaradené nové tituly od slovenských autoriek a autorov (Mary Baloghová, Jana Pronská, Hana Repová, Katarína Gillerová, Táňa Kelleová-Vasilková, Jozef Karika) a tiež osvedčených svetových (Robin Cook, Danielle Steel). Záujem čitateľov bol vzatý do úvahy aj pri nákupe životopisných a memoárových kníh. Môžete si požičať veľký životopis kráľovnej Alžbety, Dalajlamu, Ľudovíta Štúra, liptovského rodáka Aurela Stodolu alebo inšpirujúce rozprávanie Michelle Obamovej. Vo výbere nových kníh nechýba niekoľko noviniek týkajúcich sa životného štýlu, záhrady, psychického zdravia alebo nášho stravovania.

Knihy krásne a voňavé

Knihy boli objednané od najvýznamnejších a osvedčených slovenských vydavateľov (Ikar, Slovart, Albatros), ktorí garantujú okrem špeciálnych zvýhodnených cien pre knižnice aj kvalitnú spojenú s peknou grafikou a spracovaním knihy. Lebo nielen písmenami je kniha dôležitá - tie si človek môže nájsť aj v elektronickej či-

tačke či smartfóne.

Kniha však má byť komplexným zážitkom. Má doslova svoju vôňu a krásnym spracovaním sa stáva dokonalým zážitkom. Presne z týchto dôvodov majú knižnice ešte i dnes v digitálnej ére svoj význam.

Pri tomto nákupe sa špeciálne myslelo na detských čitateľov. Na policiach pribudli pútavé, hravé a esteticky osviežujúce detské tituly. V knižnici môžete stretnúť napríklad aj Lišku s dúhovými očami...

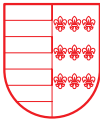
Pokračujeme

Začiatkom leta prišla ďalšia priaznivá správa: Fond na podporu umenia rozhodol o ďalšej dotácii na nákup nových kníh vo výške 1.000 eur. Ako už býva dobrým zvykom i záväzkom obec prispeje ďalšou čiastkou, aby knižnica "zbohatla" knihami čo najviac. Budú nakúpené nové knižné tituly, ktoré rozšíria ponuku našej knižnice o horúce novinky všetkých žánrov. Chvíľu potrvá zazmluvnenie dotácie. Čakanie v tomto prípade však nie je na škodu, lebo medzitým príde na knižný trh (a z neho rovno do lupčianskej knižnice) ešte viac žhavých noviniek.

Ďakujeme Fondu na podporu umenia a pozývame všetkých do knižnice. Tá predsa nie je obyčajný sklad kníh - slúži nielen knihám, ale predovšetkým ich čitateľom.

Knižnica v prízemí Kultúrneho domu je otvorená každý utorok od 14.00 hod. do 16.30 hod.

Lubomír Jaško

HASIČI BOLI VŠADE, KDE MOHLI BYŤ UŽITOČNÍ

Dobrovoľný hasičský zbor v prvom polroku namixoval naozaj pestrý zoznam aktivít. Zabával sa aj pomáhal, kde bolo treba. Okrem toho sa postaral o osvetu pre najmenších. Vyvrcholením prvej polovice roka bola ešte pred začiatkom prázdnin súťaž vo varení gulášu.

Bohatý zoznam aktivít

Začiatok nového roka sme začali organizáciou nášho plesu. Aj tento rok sa postaral DREAM DAY o výzdobu a catering. Večerom nás sprevádzal DJ Rudo Krajčí. O program sa postarali dievčatá z DANCE GALAXY Ružomberok. Ďakujeme kapele LOMNICKÉ ČĎÁVE za hudobnú polnočnú vložku a sponzorom za podporu.

17. februára sme mali hospodársky deň v zbrojnici spojený s preštartovaním techniky, opravou motora našej taty a návštevou

chlapcov z Východnej.

V apríli nárazový vietor strhol strechu našim spoluobčanom. Po oznámení udalosti sme ešte pred príchodom záchranných zložiek okamžite začali so zabezpečovacími prácami, urobili sme neodkladné opatrenia na zabezpečenie ochrany zdravia a majetku. V spolupráci s hasičmi z Okresného riaditeľstva HaZZ sa nám podarilo dočasne prekryť poškodenú strechu a zabezpečiť tak budovu pred prípadným premočením. Máj a jún bol pre nás rozmanitý. Zúčastnili sme sa na troch akciách. V sobotu 25. mája na športovom podujatí „Beh dolinkami“ v susednej obci Malatíny, kde naši štyria členovia dohliadali na bezpečnosť pri organizácii dopravy. V ten istý deň na Majálese v Partizánskej L'upči naši ďalší traja členovia predviedli deťom ukážku zlikvidovania požiaru.

V nedeľu 2. júna predviedli členovia zboru ukážku zlikvidovania požiaru, tentokrát na Dni detí v obci Malatíny.

V nedeľu 9. júna sme sa zúčastnili 14.ročníka netradičnej súťaže „Hasičské dedičstvo“ vo Vyšnom Sliachi. Domov sme si odniesli pohár za 2.miesto.

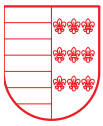
Jún sme ukončili súťažou vo varení gulášov, ktorého sa zúčastnilo 16 družstiev. Súťaž sa konala v našej obci - v areáli obecného futbalového klubu. Bol to už druhý ročník. Vyhrať sa podarilo po druhýkrát tímu s názvom Sifonári.

Dospeli si zmerať sily v rýchlosti pitia piva. O hudbu a zábavu sa až do skorých ranných hodín postaral DJ Piter.

22. júna štyria členovia DHZ zasahovali pri odstraňovaní následkov veternej smršte v našej obci pri židovskom cintoríne. Tam časť stromu zlomená vetrom pretrhla drôty vysokého napätia.

Pavol Adamčiak

DARMOŠLAP NEZAHÁĽAL

Prešiel zasa nejaký ten piatok a chceme vás oboznámiť s tým, čo sme za posledný polrok zažili a čo máme nové u nás v klube Darmošlap.

Zážitky

Zúčastňovali sme sa na tradičných podujatiach, ktoré sú zaradené v kalendári turistických akcií KST Liptova.

V decembri sme v Kultúrnom dome zorganizovali tradičný vedomostný Mikulášsky kvíz za účasti 6 družstiev.

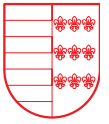
Cez vianočné sviatky sme si odskočili od plných stolov a z tepla domova na tradičný Štefanský výstup na Malý Salatín a silvestrovský výstup na Veľký Choč. Silvestra sme oslávili spoločne pri dobrom jedle a muzike. Hneď na Nový rok bolo stretnutie turistov zo susedných chotárov "Po opici na Teplici". Darmošlap mal

zastúpenie aj na Zimnom zraze turistov, ktorý sa konal na Donovaloch v dňoch 21. -23. marca 2024. Klub zastupoval náš dobrovoľník, pôsobil ako pomocný vedúci na jednotlivých trasách organizátormi pripravených pre účastníkov zimného zrazu.

V čase, keď sa zraz konal, podmienky na Donovaloch vplyvom teplého počasia už neboli zimné. Takže jednotlivé trasy sa na zimnom zraze absolvovali netradične - len ako pešia turistika. Ohlasy od účastníkov boli aj tak veľmi pozitívne. Spolu s organizátormi k úspešnému

priebehu veľkou mierou prispelo aj niekoľko desiatok dobrovoľníkov.

Ďalšie podujatie, na ktorom sa zúčastnili naši členovia, bolo otváranie „Lichtenštejnských cyklosteziek“. Je to úvodné podujatie, ktoré otvára cyklochodníky spájajúce najkrajšie miesta Lednicko-valtického areálu na krásnej južnej Morave u našich susedov.

Prvého mája sa na „Rumanci“ konala rozlúčka so snehom. Spomínalo sa na všetky podujatia, ktoré sme absolvovali počas celej zimy a nechýbal perfektný guláš naverený našimi gulášmajstrami.

Za hojnej účasti sme 2. a 3. mája 2024 čistili Ľupčiansku dolinu. Úsek od píly po odbočku na Magurku, ktorý sa čistí každoročne, bol len málo znečistený. Určite k tomu prispelo aj zálohovanie vratných obalov a zvýšená disciplína návštevníkov. Iné to bolo od odbočky na Magurku po Prievalec. Po odstránení náletových drevín popri ceste sa odhalili doslova nové smetiská. Predtým boli chránené pred zrakom okoloidúcich. V nasledujúcich rokoch sa budeme pri jarom čistení doliny viac zameriavať na tento úsek.

Novoty

24. januára 2024 sme mali výročnú členskú schôdzu. Jeden z bodov programu bola voľba nového výboru KST Darmošlap. Podľa stanov KST sa na schôdzi zúčastnil potrebný počet členov na to, aby boli voľby právoplatné. Po sčítaní hlasov a následnom vyhlásení výsledkov hlasovania došlo k zmene na poste prezidenta KST Darmošlap. Prezidentom KST sa stal jednohlasne Mgr. Igor Beka, dlhoročný aktívny člen nášho klubu.

Prajeme mu, nech sa mu v jeho novej funkcii darí čo najlepšie a držíme mu palce. Nech ho neopúšťa jeho nadšenie. Zároveň veľká vďaka patrí končiacemu dlhoročnému prezidentovi Darmošlapu - turistovi telom aj dušou Igorovi Sokolovi. Post, ktorý zastával, sa vykonáva

bezplatne a vo svojom voľnom čase. Takže Igor, máš náš obdiv a úctu.

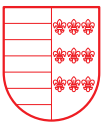
Chceme Vás pozvať na najbližšie akcie KST Darmošlap:

7.7.2024 Splav váhu Lisková - Kral'ovany
Ostatné informácie nájdete na stránkach KST Darmošlap a KST Liptov
Tešíme sa na vás!

Stanislav Sekan

**RUŽOMBERSKÁ
PIVNÁ CESTA**
VI. ROČNÍK
20.7.2024

**Festival
Tehláreň**
Liptovský Hrádok 23.8.-25.8.24

VENOVANÉ JUBILANTOM

Roky uleteli... Všeličo dali, všeličo vzali, všeličím naplnili život.

Mnoho jarí a jesení musí človek prejsť, aby uvidel svoje dielo ako čosi ucelené. Roky vášho života vytvárajú krásnu mozaiku tvorivo prežitého doterajšieho života. Je dôležité žiť svoj život svojim tempom. To vaše tempo by vám mnohí z nás mohli naozaj úprimne závidieť. Je dôležité radovať sa a tešiť sa zo všetkého dobého a pekného. Tak ako sme sa mohli radovať aj my s vami pri príležitosti vašich životných jubileí a milých návštev starostom, poslancom a pracovníčkou obce. Našou snahou nebolo pripomenúť vám váš

vek, ale úprimne sa poďakovať za prácu počas prežitých rokov. Chceli sme vám zaželať predovšetkým veľa zdravia, aby ste nikdy neprestali byť duchom mladí, aby vaša jeseň života bola dlhým babím letom plným harmónie a spokojnosti. Aby ste všade okolo rozdávali krásu, radosť, optimizmus, životný elán a lásku. Venovanie patrí našim jubilantom, ktorí v priebehu tohto polroka oslávili svoje životné jubileum 80 a 85 rokov. **Gratulujeme oslávencom Emílii Kakusovej, Emílii Bartíkovej, Jánovi Záchejovi, Albínovi Antolovi, Gabriele Huntošovej, Anne Hladišovej a Justíne Sirotovej.**

Renáta Antolová

Anna Hladišová, 80 rokov

Albín Antol, 85 rokov

Emília Bartíková, 80 rokov

Gabriela Huntošová, 85 rokov

Justína Sirotová, 80 rokov

Emília Kakusová, 80 rokov

Z MATRIKY (JANUÁR – JÚN 2024)

NARODILI SA:

Ema Moravová, Tomáš Odlevák, Lara Boháčiková, Matej Bencúr, Peter Kraľovanský

SVOJE ÁNO POVEDALI:

Miroslav Anjel – Mária Pašková, Miroslav Bella – Sofia Veinperová, Peter Marko – Dominika Chudobová, Erik Krížovský – Dominika Piecková, Jakub Hrušovský – Jana Fúsiová, Jaroslav Šípka – Veronika Hladišová, Ján Bartek – Nora Čierna

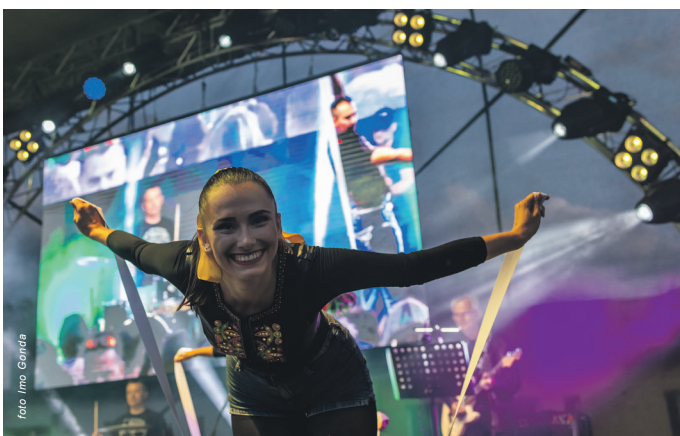
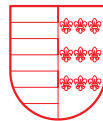
ROZLÚČILI SME SA

Oľga Hošalová (12/2023) 77 r., Maryna Yatsiuta 61 r., Mária Nogeová 61 r., Erika Nagyová 51 r., Anna Milecová 94 r., Emília Kúkolová 89 r., Ladislav Gáľfy 69 r., Darina Mardzinová 77 r., Ľuboš Krížovský 58 r., Marta Cevárová 71 r., Matej Kojš 83 r.

Ján Záchej, 80 rokov

L'UPČASOPIS. Vydáva Obecný úrad Partizánska Ľupča, 032 15, periodicita: polročne, tel.: 044/5570755, email: ou@partizanskalupca.com, web: IČO vydavateľa: 00316556, povolené: OÚ Liptovský Mikuláš č. 1/1995, evidenčné číslo: EV 3947/09, ISSN 2644-710X, redakčná rada: Mgr. Ľubomír Jaško, Bc. Ladislav Balážec, Renáta Antolová, Mgr. Anna Ganobjaková, Ing. Miroslav Migala, Andrea Lencse Brndiarová, autor titulnej fotografie: Martin Sprušanský, grafická úprava: Stanislav Krakovský, tlač: Tlačiareň Vrabel, Dolný Kubín. Náklad 450 kusov. Dátum vydania periodickej tlače: 07/2024. Uzavierka nasledujúceho čísla 30. 11. 2024.

foto Paol Šariš

foto Dominika Kralovánská

foto Jirka Čech

foto Lenka Veitková

foto Jirka Čech

